

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Opusculum de sagis ma//leficis Martini Plantsch concio//natoris Tubingensis

Plantsch, Martin

[Heilbronn], 1507

VD16 P 3201

Ad dei laudem eruditionemque simplicium, multipliciter ob maleficia
incantatorum atque phytonissarum [...]

[urn:nbn:de:bsz:31-299197](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-299197)

Ad dei laudem eruditionemq; sim

pliciu, multipliciter ob maleficia incantatoru atq; phytos
nissaru ceteraq; incidentia damna errantiu, contra deū
murmurantiu, ac saepe in pditionē animarū suarū agen-
tium. Necnō in periculosas dubitationes incidentium.
Sequuntur quedā catholicę ueritates ex scriptura sãcta,
determinatōibus sãctę matris ecclesię eiusdemq; docto-
rū beatorū, deo fauēte collectę atq; in ecclesia parrochi-
ali sancti Georgij Tubingę per plebanum eiusdē pu-
blice populo insinuatę. Anno dñi. M. D. V. quo malefica
quedam illic ignis supplicio fuit consumpta.

Rima ueritas catholica hęc ē. Nulla creatura
potest alteri lesionem inferre, seu quemcūq;
effectum positiuū adextra pducere, nisi deo
uolente, cōsentiente, potestatē ad hoc dante,
atq; cooperante. Hęc ueritas, multis minus in lege dñi
peritis uidetur absurda, ideo probationibus aptis mu-
niēda est, & primo pbanda ratiōe, deinde sententiis scrip-
turarū. ratio sic format. nulla creatura potest aliā ledere
seu effectū positiuū adextra pducere, absq; illius consensu,
uolūtate, accepta potestate, atq; cooperatiōe, a quo
dependet ipsa talis creatura agens, in esse, pmanere &
opatione sua, & ita dependet q; absq; eo nō potest pers-
manere, neq; absq; eius cooperatione agere. Sed omnis
creatura in esse & permanere atq; operatiōe sua sic de-
pender a deo, igitur absq; deī uolūtate, cōsensu, potestas
te accepta atq; cooperatiōe, nulla creatura potest aliā le-
dere seu effectū positiuū adextra pducere. Cōsequētia
formalis est in Cesare. Maior nota est. Nam si is, a quo
oīs creatura agēs depēdet in esse & pmanere atq; ope-
ratione sua, talē operationē creaturę simpliciter & effi-
caciter noller, tunc si agens liberū esset, sicut deus est, ul-
a conseruatione creaturę sic agentis abstineret, q; factio
a iij

1. uniuersis

*Ilaysa reuol-
ta apostolica
reflexa in sēs
uolūti pōt/
sātans fieri
organoy.*

in nihilū tenderet, uel uim agendi illius creaturæ suspēderet, aut ad coagendum nō concurreret. Quēadmodū uis agendi ignis ppter non cooperationē dei suspensa fuit, erga tres pueros a Nabuchodonosor in ignē proiectos, & ita suspensa q̄ nec in corpora aut uestes eorū egit. Minorē uero p̄dicte argumētatiōis, Philosophi gētiles in lumine naturali uiuētes cōfessi sunt, Nā Aristo. inquit. xij. methaphisicę A deo dependet cœlum & tota natura. Et author de causis ait. Nulla causa secunda potest agere, nisi coagēte prima idest deo. Dñm em̄ deum quē christiani, ob uniuersalē suam potestatē quā habet & in substantiā & actionē oīm creaturarū uocāt omnīpotentē. Ipsi philosophi uocarūt causam primā, a qua dicebant oriri quod causę secūde essent & q̄t causę essent Saluator deniq; noster idem p̄prio confirmauit ore. Ioannis. ij. Cū increparetur a iudeis quia sabbato curasset hominē. respōdit, pater meus usq; modo opatur, & ego operor illud, q. d. patrē cœli non rēphenditis, qui a principio creatiōis mundi usq; modo, omni tpe, & sic etiā in sabbato, opatur cōseruādo creaturas suas inesse & actiuitate sua, & cooperādo actiōibus earū. Ipso em̄ agente uolente, cōseruante & cooperāte mulieres pariūt, segetes crescunt, flumina fluunt, etiā in sabbato. Cur ergo me accusatis si & ego operor salutem hominis in sabbato exq; pater idem mecū operatur. Et Ioannis. xv. Cū dixisset ad discipulos Ego sum uitis, uos palmites, q̄si ut glo. inquit interli. Ego totum uobis dans, nihil a uobis recipiens, cōclusit. Sine me nihil potestis facere. ubi glo. sup uerbo, nihil. inquit. Nec parum, q̄i. di. Sicut palme a se nihil pducit, sed omnē fertilitatē a uite recipit. Ita uos nihil a uobis solis agetis, sed uim agendi a me recipietis & hoc ratione deitatis meę. Nam hanc gratiam palmitibus non daret nisi etiā deus esset, inquit glo. Et licet naturales philosophi, hāc ueritatē clare pdicauerint, tamē

ad plus eam firmandā. Adducēde sunt scripturę sanctę,
quę negari nō possunt, & precipue de lesionibus & af-
flictionibus, hominibus accidentibus. Primo igitur oc-
currit uerbum domini per os sanctissimi pphetę Isaię, di-
ctum capitulo eiusdē. xlv. ita sonās. Ego dominus & nō
est alter, formans lucē & creans tenebras, faciēs pacem
& creans malum, ego dominus faciens omīa hęc, pensa
uerba o lector, considera, creans tenebras, creans ma-
lum, ubi secundū glo. interli. ptenebras aduersitas, sicut
per lucem, psperitas, per malū, malū penę intelligit, non
culpe secundū Gregoriū in glo. quia malū culpe pro for-
malī nihil est, quia carentia cūstantię debite in esse. Ca-
rentia rei debite in esse, nihil est, qd nihil est, nullam cau-
sam habet effectiuā. Nec deum nec creaturā Vel ut alte-
ri glossę placet marginali. per malū intelligit bellū & af-
flictio, ratione cuius & dicit Matthei. vi. sufficit diei ma-
litiā sua. cōcordat his uerbis alia scriptura Ecclesiastici. xi
dicens, bona & mala, mors & uita, pauptas & honestas
a deo sunt, ubi secundū glo. per bona, pspera, & per ma-
la aduersa, per uitam salus, per mortē interitus carnis in-
telligenda sunt. Idem predicauit sanctus ppheta Amos
capitulo. iij. Filiis israel. Si erit malū in ciuitate, qd domi-
nus nō fecerit, ubi secundū omes, si pro non exponitur.
Cōsonat Micheas capitulo. i. Descēdit malum a domino
in portam Ierusalē Vnde ut in nullo dubitarem, oēs
afflictiones nostras a deo esse, ipse dominus id ipsum nos
cōfiteri docuit. iij. Regū. ix. Vbi dominus ad Salomonē
inquit. Si auersio est auerteritis uos & filij ur̄i, nō sequē-
tes me, nec custodiētes mandata mea, sed abieritis, afe-
ram Israel de superficie terrę q̄ dedi eis, & templum qd
sanctificauī nomini meo projiciā a cōspectu meo, eritq;
Israel in puerbiū & parabolam cunctis pplis & domus
hęc erit in exemplū. Omis q̄ transferit per eam stupebit
& dicet, quare fecit domus sic terrę huic & domui huic

a v

de lesionibus

*non enim
miseri sunt
sed qd a deo*

10.1.

Et respondebunt quia dereliquerunt deum suum. Idcirco induxit dominus super eos omne malum hoc, pensent uerba hec sane, & clare patet quod mentis domini est, ut conforteamur omnes afflictiones a deo tantum prima causa effluere, pluribus alijs scripturis ut est illa. Ioannis primo, Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, Illis & alijs pluribus omissis, transeamus hinc ad doctores sanctos, quorum lingua & manus fuerunt calamus scribæ spiritus sancti uelociter scribentis. Accedat Augustinus diuus, & quid de nostra ueritate sentiat, eructet. Quid plura, lege eundem in libro tertio de trinitate. iij. &. iij. capitulis & inuenies, clare confessionem predictæ ueritatis. Sic enim ait. Voluntas dei est prima & summa causa omnium corporalium specierum atque motionum, nihil enim fit uisibiliter in ista totius creature amplissima & imensa republica, quod non de interiori inuisibili atque intelligibili aula summi imperatoris, aut iubeatur, aut permittatur secundum ineffabile iustitiam primorum atque penarum. Hec uerba sunt eius. Et si forte conturbat te, uerbum permittatur, quasi non uelit, aut non consentiret deus fieri aliquid, sed permittatur, licet ea fieri uideatur & ita permittatur quod ea fieri nolit. Sicut in turri residens, uidens deorsum in terra aliquos contendere & unum alterum occidere, uidet occisionem & permittit eam licet displiceat sibi & eam nolit ad quod etiam non cooperatur. Si sic imaginaris de deo qui nolit & non actum posituum habeat erga homicidium iniustum, ex parte hominis occidentis, sed absolute permittatur & ita permittatur quod non cooperetur, nec faciendi facultatem det. Quod si sciens deus permittit homicidium iniustum ex parte hominis. Aut permittit uolens, uel nolens. Non secundum quod uoluntati eius quis resistit. Ergo primum dicendum erit. Si autem uolens permittit, ergo uult fieri, si uult ergo facit, quod quecumque uoluit ut fierent fecit. Preterea si nolens permitteret fieri mala deus, ergo posset tristari. Nam quicumque est talis nature quod aliquid potest fieri eo nolente, ille tristatur, uel potest

tristari. Tristitia enim nascitur, cum aliquid nobis nolē
tibus accidit. Deus autē nec tristatur nec potest tristari, si
em̄ tristaretur uel posset in sua diuinitate turbari, nō es
set deus, ergo nihil eo nolēte simpliciter. Cur autē sancti
doctores solum cōcedant, dicantq; dedeo, q̄ ea quę bo
na sunt, faciat. Non autē dicunt q̄ ea q̄ mala sunt, & male
fiunt, deus faciat, sed ea fieri permittat. Dico q̄ non ob
aliam causam, nisi sicut de deo concedunt sancti q̄ uelit
omnes hoīes saluos fieri. Non autē dicunt de deo q̄ uelit
homīes damnari, sed pmittit bene eos hęc agere, unde
damnationē incidūt. Hoc em̄ ideo est, put habet in prio
li. sentētiar; Occam, di. xlvi. q. i. i. fine. q̄ em̄ deus p̄ter
hoc q̄ hoībus dedit añcedentiā, q̄bus p̄nt bene opari &
cōsequi salutē & paratus est eis ad hmōi coopari, dedit
& p̄ceptū & cōsiliū agendī ea q̄bus salus adipiscit. Non
autē dedit hoībus p̄ceptū uel cōsiliū agendī mala, q̄bus
damnatio cōparat, imo ea interdixit, licet dederit homi
nibus libertatē uolūtatis unde possint male agere, & pa
ratus sit cooperari ad actus omnes malos interiores &
illicitos uoluntatis, nō tamē semper uult cooperari ad ex
ecutionē exteriorē huius malę uolūtatis iterioris. Ideo
ratione p̄cepti & cōsiliij dati ad bene agendum dicitur
uelle omnes homines uiatores saluari, ratiōe uero pro
hibitionis malarum actionū interiorum & exteriorum
quibus demeritorie sequitur damnatio, non dicitur hu
iusmodi malas actiones uelle sed permittere. Ita consi
militer dico, q̄ ex eo quia deus prohibuit mala facere,
p̄cepit autem & consuluit bene operari. Ideo sancti
concedunt de deo q̄ faciat ea quę bona sunt, permittit
uero ea quę mala sunt. Et hoc propter simplices qui
forte cum audirent sanctos asserere. deum facere ho
micidium, adulteri actum & cætera. putarent, deum
ista p̄cepisse mala uel consuluisse, sicut cum audi
unt dicere, deum fecisse nobiscum bona opera quęcūq;

sint. Iudicant huiusmodi (sicut uerū est) bona opera deū
precepisse uel cōsuluisse. Tota ergo causa cur dicimus
deum bona agere & ea q̄ male fiūt permittere, est, quia
ad bene agēdū dedit p̄ceptū & cōsilium. Ad male uero
agēdum dedit inhibitionē, quā ad utrūq; cooperetur. Et
utiq; uolens & nō uolens. Insuper qui ratiōe p̄missionis di
uine, puerilē supradictā hanc habent imaginatiōem. At
tendant similia que p̄deklaratiōe ueritatis nr̄e assignat
Augustinus ubi supra in. iij. capitulo de re publica. Inq̄
si esset rector, sine quo nulla de re hac publica aliqd age
re posset incōsulto illo rectore Vtiq; ille rector esset pri
ma & summa causa omnīū que in ea fierent. Ita uult esse
in p̄posito de domino deo erga omnes creaturas mūdi.
Præterea idē Augustinus cū contra manicheos in libro
de moribus eorundē disputaret, inter cætera dicit sic. In
ecclesia catholica dicitur omnīū naturarū atq; substātia
rum esse authorē deum, ubi nomine nature & substātie
intelligit, omne quod est. Nam an̄ illa uerba p̄posuit, ip̄a
natura nihil aliud est q̄ id q̄d intelligit in suo genere ali
quid esse. Idem asserit. xij. de ciui. dei. capitulo. v. di. Des
us summe est & ab illo facta est om̄is essentia q̄ nō sum
me est. Constat autē q̄ omnis effectus positius est que
dam essentia non autē est summa, ergo nō potest esse ni
si a deo factus esset. Ad idē est, S, Augustinus in de casu
dyaboli capitulo. xix. discipulo dicens. Quid mirū si di
cimus deū facere singulas actiōes, que fiūt mala uolū
tate, cū eum fateamur facere singulas substācias que fi
unt iniusta uoluntate. & inhonestā actiōe. Et postea in
capitulo ultimo. A deo necesse est esse omne q̄d aliquid
est, Et cū loqueretur de iniusto uelle dyaboli, quo pecca
uit dicit, uelle autē secundū essentiā bonum est, sed qm̄
non iuste factum est, est malū, & tamen a deo fuit, a quo
est omne quod aliquid est, Idem etiam in de cōcordia pre
scientiē cum libero arbitrio ait. Omnis quippe qualitas

& omnis actio & quicquid aliquam habet essentiam a deo est, a quo est omnis iusticia, & nulla iniusticia, facit igitur deus omnia que iusta uel iniusta uoluntate fiunt idest bona opera & mala, in bonis quidem facit q̄ sunt & q̄ bona sunt. In malis uero facit quod sunt, sed nō q̄d mala sunt. Sequitur, iusticia enim aliquid est, iniusticia uero nihil. Et post pauca subdit. Et sicut deus nō facit iniusticiam, ita non facit aliquid iniustum esse, qui tamen facit omnes actiones, omnis motus, quia ipse facit res, a quibus & lex quibus & per quas & in quibus fiunt, & nulla res habet ullam potestatem uolendi aut faciendi nisi illo dante. Ipsum quoq; uelle, quod aliquā iustum est, aliquādo iniustum, a deo est. Non esse uero rectū, nō est quid, nec a deo. Ad idem Isidorus libro primo soliloquiorum ita dicit. Scito autē homo nullū tibi aduersari potuisse, nisi deus potestatem dedisset. Nec habuisset in te potestatem aduersariū nisi pmitteret deus, uniuersa quæ tibi accidunt, absq; dei non ueniūt uoluntate, Iniquorū potestas super te ex dei datur licentia, qui tibi aduersari dei conciliū faciunt. &c. Cui autē hij doctores nō sufficiant aut q̄ ampliorē nostrę ueritatis querit confirmationē, uideat doctores in primo sententiarū di. lxiij. & sequentibus. Et in secundo sententiarū di. xxxviij. Vndemagnus ille & uenerabilis inceptor Guilhelmus occā in suo primo di. lxxv ita ait. Dico q̄ uoluntas dei sicut & essentia dei est causa imediata omnium earū que fiunt, ponēs ad hoc pulchrā p̄suasionē. Quē imitatur uenerabilis & p̄cellens Gabriel p̄positus olim sancti petri insilua, in suo secundo di. xxxviij. di. Summa dei creatrix essentia, omnium effectuum positiuorum est causa imediata. Concordat etiā Scotus in primo di. h. q. ij. ubi primā causam probat esse infinitam quia ipsa est primum efficiens omnium. Et di. xliij. q. unica ubi loquens, de omnipotentia dei dicit. Hoc modo est potentia actiua primi efficiētis omnipotentia, put extēdit se,

ad omnē effectum in ratione causę proximę uel remotę. Sic tenet & sentit expresse sanctus Bonauētura in secundo di. xxxvij. q. i. dicens. Hęc positio quę dicit omnē actionem esse a deo secundū qđ actio est absq; omni ambiguitate tenēda est, & ante hęc uerba p̄posuit notabile dictum tale, Quia enim deus est causa primordialissima. ideo est influentię maxie in causas secūdas, & adeo magne influentię ut nec modicum seu quantumcumq; parum (dum tamen aliquo modo sit ens) procedat ab aliqua causa creata, nisi cooperante diuina potentia. Idem sentit Simon de cassia. Nam in primo libro de doctrina euangelica cū de uoluntate beneplaciti loqueret, ita ait Ipsa est oīm factorū & fiendorū prima sūma, & rationalis, & ineffabilis & iustissima causa, uisibilis & inuisibilis, piussionē & pmissionē, cui uoluntati nemo resistere potest. Et allegat ad hoc exemplū scripturę di. Sepe Ioseph (dū scilicet iā erat factus p̄positus totius egipti frēs suos ad eū ueniētes, de sua uenditiōe ne timerēt, cōfortans ait. Nolite timere, nō dei possumus resistere uoluntati. Et post pauca subdit. Et si peccat cōtra uolūtātē dei, nō tñ resistit uolūtati dei. Nō em̄ peccaret nisi pmitteret nō pmitteret, nisi uellet. Nec uellet, nisi qđ iustū est Aliq; em̄ iustissima & occultissima causa est apud ip̄m, nō per scrutabilis a nobis, qua ipsa peccata fieri oīno permittit. Cuius uoluntatis causa nullo modo querēda est, cū ip̄a sit omnīū causa, infinitę cōprehensiōis, quę a finita rōne creaturę cōprehendēda nō est. Et tm̄ scire p̄ hac sufficiat, qđ iniquitas apud deū nō est, nec iniquitatē sed iustissime uult quę uult, &c. hęc ille. Plures alij possent adduci doctores solennes, sed hij p̄ gnali p̄dictę catholicę ueritatis munitiōe sufficiāt. Ut aut̄ ueritas eius clari⁹ innotescat, descendāus ad specialia, & in gramus si ne scripturis authoribusq; firmissimis p̄bari possit. Nullū hominem, nullū diabolū, nullū elemētū, posse lesionē homi i ferre,

nisi cōsentiente deo, & potestātē ad hoc dante, In primis
igitur accedat p̄ illa ueritate factum diaboli totius hone
statis inimici, ab eodē contra Iob practicātū. Cū em̄ leo
iste crudelissimus uideret Iob sanctū & simplicē esse uir
rū, uoluntātē qdē malā eum ledendi & p̄ lēsiōnē ad impa
cientiā habuit, sed illam ad opus exterius deducere nō
potuit, nisi ad hoc petita & obtenta licentiā atq; cōsensu
creatoris. Vnde Iob. i. dixit. **Nunquid Iob frustra timet**
deum. Nōne tu uallasti eum & domū eius, & c. q. d. tan
ta bona illi dedisti, p̄pterea te colit. Sed mitte manū tuā
& tange cuncta quæ possidet, nisi in faciem benedixerit
tibi. Quid est mitte manū tuā? da mihi potestātē, coope
rare mecum, ut possim bona eius inuadere. Cui dñs. Ec
ce om̄ia quę habet in manu tua sunt, tantum in eum ne
extendas manū tuā. Quid est ecce oīa quę habet in ma
nu tua sunt? do potestātē, paratus sum cooperari ut inua
das tp̄alia eius bona, sed nō substantiā eius. Quid secu
tum est? Habito hoc consensu, hac q; potestate a deo,
egressus est satan induxit sabeos, q; abstulerunt boues
& asinos occiderūtq; custodes. Eodē die eius instinctu
uenerūt caldei, tollētes oēs camelos, custodibus occisis
Eodē tpe satan deduxit ignem de cœlo qui cōsumpsit
om̄es oues atq; custodes. Simulq; suscitauit uentum de
regiōe deserti q; excussit q̄ttuor colūnas domus, in qua
filij & filię Iob celebrabāt cōuiuuiū, uñ domus corruēs oc
cidit oēs filios & filias eius. Si cōsideras lēsiōnem maxi
mā a satana Iob illatam, considera & cuius consensu &
potestate data facta sit, & inuenies deum primam illius
lēsiōnis fuisse causam. **Non aliter sicut accepta licentiā**
& potestate a deo inuasit temporalia. Ita ab eodem pri
us accepto fauore & facultate inuasit corpus eius, per
cutiēdo ipsum. Ita ut sanitas non esset in eo a planta pe
dis usque ad uerticem. Ad idem pro confirmatione il
lius adduco regiū prophetam, p̄ salmo centesimo tertio

Iob 1.

Matth. 8.

ita dicentē. Catuli leonū rugientes ut rapiant & querāt
a deo escam sibi. Leo secūdū Augustinū est diabolus su
perior Catuli leonū sunt inferiores diaboli. Escam horum
est tentare, ledere homines in persona, rebus &c. Hanc
escam querunt a deo. Quomodo? quia nec tentari nec
ledi quisq; potest a diabolo, nisi accepta ad hoc potesta
te a deo. Euīdēns ad hoc habemus testimoniū per dñm
& sanctū eius Mat. viij. Cum em̄ uenisset in terrā gerase
norū, occurrerūt sibi duo possessi homines, seui nimis.
Dēmones autē possidentes eos rogabant dñm dicentes,
Si eijcis nos hīnc mitte nos in porcos. Quibus dixit, ite.
Et illi exeuntes abierūt in porcos & p̄cipitauerunt eas
in mare. Ecce ut uerbis Gregorij utar li. ij. mora. capitlo
ix. Dēmones per seipos in porcos ire nō potuerūt, quō
ergo inuadere possent hominē uel bona eius, nisi prius
accepta cōditoris potestate. Et sicut est de dēmōibus q̄
nihil possunt efficere contra homīes uel alias creaturas
nisi accepto & habito consensu dei & eius adepta pote
state Ita est de homibus pueris. quantacūq; intus malā
habeant uoluntatē, executionē eius habere nō possunt
nisi deo cōsentiente, potestatē dante & eisdem coopan
te. Clare hoc constat in iniustissima occisione saluatoris
nostri. Dic mihi si potes, si ne homo alius crudelius ne
phas unq; cōmiserit, q̄ iudei dñm occidēdo, quia tamē
iudei dñm sic occidere nō potuerūt, nisi deo cōsentiente
& coopante illi occisioni. Ideo dñs ipse talem coopatio
nem & uoluntatē atq; cōsensum in suam passionē certe
sciens, eandē dixit sibi a patre datam, ait em̄ petro. Calic
cem quē dedit mihi pater, nō uis ut bibam illum? pensa
uerba & inuenies q̄ passio dñi, a iudeis fuit, & a deo, sed
different, quia deus illā occisionē fecit coopando iude
is, fecit inq; iuste & bona uolūtate, Iudei eandem iniuste
& puerfa uolūtate. Ideo eis imputat occisio illa in penā.
non deo, p̄terea cum dñs ante pilatū staret, pilatus q̄q;

de sua potestate sup eum se iactaret di. Nescis quia potestatem habeo dimittere te & crucifigere, respondit declarando. q̄ nullā haberet in eum potestatem, nisi eam a deo accepisset, dixit em̄. Non haberes aduersus me ullā potestatem, nisi tibi esset datum desuper. Ecce si ad tam iniquū opus Pilatus nō potuit p̄gredi, nisi accepta prius potestate a deo, quomodo homo aliq̄s te lēdet, nisi deo uolente & potestatem dante, potestatem dat cum lēdentē & uim lēdendī cōseruat, & ad lēsonē coopari paratus est. Vultis habere testimoniū scripturę de elemētis, q̄ nihil possunt contra hominē nisi deo uolēte. Vide ps̄. xiiij. in quo dicitur. Ignis grando nix glacies spiritus p̄cellarū quę faciūt uerbum eius. Notanter dicit p̄pheta quę faciunt uerbū eius scilicet dei. Ne quis putet q̄ agant hęc fortuitu uel ex causis tantū corporalibus uel spiritalibus p̄ter uoluntatem dei ut placet Augustino. iij. de tri. capitulo. ix. Pro firmiori huius ueritatis credulitate adduco doctores sanctos. Et in primis Augustinū in prima quinquagena. ps̄. xxvi. in uerbo. Si exurgat in me bellū ita dicentē. Quid mihi facit bellum? potest mihi auferre spem meam? potest mihi auferre q̄d dat om̄ipotens. Sicut nō uincitur qui dat sic nec aufertur quod dat. Si auferrī potest datum, eo scilicet nolente, uincitur dator. Ergo nec ipsa quę tēporaliter accipimus auferre nobis quisquis potest, nisi solus ille qui dedit. Spiritualia quę donat nō aufert, nisi tu dimiseris. Carnalia uero & temporalia, ipse aufert, quia & si quisquis alius aufert, ipso donante potestatem aufert. Et ps̄. xxix. in expositione tituli ait idem. Vnusquisq̄ malus apud se habet uoluntatem nocendi. ut autē possit nocere, nō habet potestatem, & inducit ad hoc exemplum de saluatore n̄o & de iusto Iob. Et ps̄. xxxij. in uerbo qm̄ ipse dixit & facta sunt, dicit. Cupiditatem nocendi potest homo habere p̄p̄iam, potestatem autē si ille nō dat, non habet, nō est enim potestas, ni

b

si a deo. Idem psalmo. xxxiiij. in uerbo confundantur & reuereatur, cum de diabolo & Iob loqueretur, ait, inuidere potuit factio, nūq̄d nocere potuit: nūq̄d uoluit aliqd tollere, nūq̄d uel unguem, nūq̄d uel capillū ledere nisi deo diceret, mitte manū tuā. Quid est mitte manum tuā: deo potestatem. Et accepit, ille tentauit, ille tentatus est. Et psalmo. lxi. in uerbo, semel locutus est deus, ait, diabolo potestas quēdam est, plerumq̄ tamē uult nocere, & non potest, quia potestas illa sub potestate est. Nam si tantum posset nocere diabolus quātum uult, aliquis iustorum remaneret: aut aliquis fidelium esset in terra: &c. Eandē mentē exponit in pluribus alijs locis in libro qui quagenarium, sed transeo hinc ad beatū Gregoriū q. ij. li. mora. capitulo. ix. de diabolo loquēs, ait ita ualde notandum est quia feriēdi uires nec ipse scilicet diabolus, sibi tribuit q̄ contra authorē oīm singulariter sup̄bit. Scit nāq̄ diabolus, quia quodlibet agere ex semetipso nō sufficit quia nec per se ipsum in eo q̄ spiritus est existit. Et capitulo. x. Sciendū uero est inq̄t, quia satanę uolūtas semp̄ iniqua est, sed nūq̄ ptās iniusta, q̄ a se ipso uolūtatē habet sed a dño ptātē. Qd̄ em̄ ipse facere inique appetit hoc deus fieri non nisi iuste pmittit. Vñ bñ in libris Regū. i. scilicet regū. xviij. dicit. Spūs dñi malus irruerat i faul, Ecce unus idēq̄ spūs, & dñi appellat & malus. Dñi uidelicet p̄ licentiā potestatis iuste. Malus aut̄ p̄ desiderium uolūtatē iniuste. Eandē sententiā exprimit Chrysostomus, sermone. iij. sup̄ Iob, q̄ p̄pter breuitatē omitto. Ecce q̄ clare habes, sanctos doctores tenere diabolū nihil hoī posse auferre, nec ledere eū in quocūq̄, nisi accepta ad hoc potestate a deo. Et sicut est de diabolo, ita de hominibus malis eius mēbris. Potestatē aut̄ dat deus cū in lētionē consentit, & ad lētionē coopari paratus est. Sed diceret, si deus dat potestatē & coopat̄ ad homicidiū iniustū hoīs iusti. ad incendiū totius ciuitatis, & cetera mala q̄ fiunt uel p̄

diabolū uel per hoies. & nisi potestatē daret & coopare
tur illis, nō possent hęc damna atq; mala fieri. Tūc deus
eēt causa homicidij iuusti, incēdij, adulteri, ablatōis ūxo
ris, pximi, & cæterorū malorū. Et ita causa maximorum
peccatorū, quod uidet absurdū. Respondeo, q̄ in pecca
to actuali cōmissionis duo sunt inspiciēda. Vnū est ma
teriale ī peccato & hoc est actus positiuus realit̄ existēs
ut est occisio manualis, quę oculis uidet, sic copula car
nalis sensibiliter adimpleta, sic ablatio rerū corporaliter
facta, & sic dealijs. Secundū est formale, in peccato, & di
citur defectus circūstantię, debite īesse actui cōmissō,
ut in adulterio, primū est coitus qui fit, secūdū, defectus
circūstantię debite īesse actui huic ut non sit malus.
Ille defectus est q̄ carnis cōmixtionē habet cum nō sua,
Si enim ille defectus scilicet cū non sua, nō esset, copula
hec peccatū non esset. Dico ergo q̄ quicq; est positiuū
& materiale in peccato, hoc cooperatiue est a deo, qui co
operatur tanq; causa efficiēs homini & utiq; uolens co
operatur. Sed formale in peccato idest defectus circum
stantiāz debite, īesse, nō est a deo, quia nihil est, sicut
defectus luminis nihil est, quod autē nihil est, a deo esse
non potest. Cū igitur ratione illius defectus, actus posi
tiuus dicit̄ peccatū, & ille defectus nō est a deo, ideo nō
pōt cōcedi, q̄ deus faciat pctm̄ uel sit causa pcti, licet faci
at actū illū q̄ est peccatū, peccatū qdē ipsi homi, non deo
Et ideo homini est peccatū, q̄a hō facit illū actū cū defe
ctu circūstantię unius uel plurīū, cū qua ul' qbus circūstā
tijs obligatus est facere actū talē, & iō facit talē actū ma
le. Nō sic ē de deo, q̄a licet faciat talē actū, tñ ipse deus nō
obligatus ē ad faciēdū talē actū cū istis circūstātijs ad q̄s
hō obligatus ē, iō deus nō peccat sicut hō, q̄uis illū actū
faciat, quem hō facit. Vñ si esset sc̄sus ap̄ oēs, deus facit
peccatū. i. facit actū q̄ ē peccatū, nō deo qdē pctm̄ sed hoi
cōcedēdū esset, sed q̄a simplices p̄ illā, deus facit peccatū

b ij

intelligūt illam, deus peccat uel facit aliquid, cū tali defe-
ctu cum quo nō deberet facere, ideo nō est cōcedenda.
Et sicut dico de illa, ita dici posset de consili, ut deus facit
malum. Si intelligeret ab om̄ibus, q̄ deus facit actū pos-
sitiuū qui est malus denotiatiue, non deo sed homini ma-
lus posset cōcedi, sed quia simplices, tñ hanc, deus facit
malum audiūt, intelligūt illam Deus facit aliqd tali mō
quo facere nō deberet, ideo non est cōcedenda, breuius
aliq̄ dicunt, peccatū deus facit, sed deus nō facit peccatū,
sicut Biridanus papam p̄cussit, sed nō p̄cussit papam, q̄a
quādo terminus cognotatiuus sequit̄ uerbū facit, tūc de-
notat factionē significati formalis termini sequentis ad
facere materiali terminō p̄cedentis, unde cū dicitur deus
facit peccatū ualet tñ Deus facit, illud formaliter, quo
aliquis dicitur peccator, q̄d nō est uerū, quia formale ill-
lud est priuatio circūstātiarū debeatū in esse actui, que
priuatio nihil est. Secus autē cum dicitur deus peccatū
facit, ualet tantum, deus facit actū qui est peccatū, & hoc
uerum est. Et ad istam mentem tendit. S. Augustinus ps
lxi. prope finem di. Si quis hominē occidat innocentem
iuste facit an inique? Inique sane. Quare hoc pmittit de-
us? post pauca dicit, illud dico, q̄a & inique fecit homo
qui occidit innocentē, & nō fierent nisi pmiserit deus, &
quīs inique fecerit ille, non tñ hoc inique pmisit deus.
Et postea exemplificat de dño nostro, qui nullum habe-
bat peccatum, occisus est a peccatoribus, traditus est a
peccatoribus, illi uoluerūt, deus pmisit, deus autē nō pmi-
sisset nisi iustū esset. Quod uoluit impius imputat̄ iniqui-
tati impij, q̄d pmissus est imputatur potestati dei. Ille er-
go inique uoluit, deus iuste pmisit. Ecce quod iniuste fa-
ctum est a iudeis & peccatoribus contra dñm, ad hoc ius-
te coopatus est deus. Iudei peccarūt, ppter iniquā uolū-
tatem. Deus laudat̄, quia p nobis oib̄us bona uolūtate
tradidit illū. Opus erat ut idem Augustinus ait sanguie

iusti ad deletionē peccatorū. Opus erat exemplo paciē-
tię, humilitatis, signo crucis cōtra diabolum, ideo pater
fuste eandem pmisit, hoc est iuste cooperatus est iudeis,
iniuste occidētibus, licet iniustam occisionē prius in le-
ge interdixerit, Vnde sicut supra dictū est ne credat illā
iniustam domini occisionē ex parte iudeorū, iudeis de-
um pcepisse, nō dicitur deus eam fecisse sed pmisisse
Ex hac uerietate ut cumq; scripturis & authoritatibus
pbata sequuntur aliqua documēta moralia cuilibet chri-
stiano bene notāda. Primū, christiāo solus deus timen-
dus est, non homo, non dēmon, nō phytōnissa, nō incan-
tator, nō deniq; ulla alia creatura, patet, quia nulla crea-
tura potest hominē lēdere, nisi deo uolente, potestatem
dante & cooperante, habeat dēmon, homo malus, quā-
tuncq; lēdendū malā uoluntatē, nō potest eam exequi
nisi deus cooperet & potestātē det, si nō uult cooperari
deus, totus mundus nō posset capillum de capite tolle-
re. Si autē deus uult lētionē hominis, fiet & sequetur Est
ergo de qualibet creatura in sua actione respectu dei, si-
cut de apro respectu detinentis Sicut em̄ aper fortiter li-
gatus, detentusq; catena a forti hoīe nō timēdus est, sed
solus detentor, ne relaxet catenā, ita solus deus timen-
dus, qui nisi potestatem cōcedat creature, ipsa nihil cō-
tra nos potest efficere. Hinc Augustinus ps. xxxvi. ubi
supra. Ergo quia nemo potest auferre qd dat deus, non
timeamus nisi deū. Quicqd aliud fremuerit, quicqd ali-
ud supbierit aduersus nos, non timeat cor nostrū. Et ps.
xxxij. Ab ipso cōmoueant omnes inhabitantes terram
fera feuit, deum time, serpens insidiatur, deū time, ho-
mo te odit, deum time, diabolus te ipugnat, deum time,
Tota em̄ creatura sub illo est quā iuberis timere. Et ps.
lvi. in fine, Nec hoīem nec diabolum timeamus, nec ille
nec ille facit aliqd, nisi quantū permittit, permittit autē
nihil potest, nisi quod nobis prodest Cōcordat Grego-

b iij

rius li. ij. mora. c. x. de diabolo em loquens ait, formidari
no debet qui nihil nisi permissus ualet. Sola ergo uis il-
la timenda est, q̄ cum hoste seuire pmiserit ei ad usum
iusti iudicij & iniusta illius uoluntas seruit. Hanc doctri-
na in cōsolationē dedit dñs discipulis cū eos ad incredu-
lis pdicandū misit dī. Nolite timere eos qui corpus occi-
dunt, animā autē non possunt occidere, sed potius eum
timete qui pōt & animā & corpus perdere in gehēnam
Et declarat p exemplū. Nonne duo passerēs asse uenēūt
& unus ex illis nō cadet super terrā sine p̄e uestro. q. d.
si passerēs non uendūtur nec moriuntur sine scitu & co-
operatiōe patris, multo fortius, nihil accidet uobis, nisi
ex cōsensu & cooperatiōe p̄ris, uos utiq; diligētis, igitur
solus pater timēdus est uobis. Et subdit uestri aut capil-
li capitis omēs numerati sūt. q. d. Ex quo minime parti-
culę uřę in cognitiōe & cōseruatiōe patris sunt quę em
numerantur cognoscūtur & cōseruātur, ut in pecunia
constat, nihil ergo timendū est de massa corporis uestri
hinc cōcludit. Nolite ergo timere, multis passeribus me-
liores estis uos, Hęc omnia Matthęi. x. Secundū docu-
mētū, Omnē lēsonem quā christianus patitur, ascribet
primū iuste uoluntati dei, Ratio patet ex dictis, quia dei
uoluntas est prima causa oīm effectūū positi uorū. Dicit
aut author de causis q̄ prima causa plus influit in effectū
q̄ quęcūq; causa secunda. Ea em uolēte & coopante se-
quit effectus, ea nō coopante, sequi non pōt, igit diuine
uolūtati oīs lēso ascribi debet. Hoc documentū cōtra
multos est, qdā em cū ledunt uel lēsonē patiunt, incul-
pāt seu accusant astra, alij demōes tertij fortunā illi phy-
tonissas, alij incātatores De qbus loquit ppheta ps. indi-
luuio aquarū multarū ad eū nō ap. proximabūt. Aquę mul-
tę secūdū Augustinū ibidē sunt uarię doctriņę. Vna em
doctrina de hīs uarijs est dicere cū damna accesserunt,
astra fecerūt, alia demō fecit tertia fortuna fecit, quarta

May. 10.

95

phytonissa fecit, &c. Qui habitant in diluuió multarum
istarū non ap. pximant ad deū, una est tenenda doctrina
que: Cōfitemini dño qm̄ bonus, Bñdicam dño in omni
tēpore, semp laus eius in ore meo. Omni tpe p. speritatis
scilicet & aduersitatis, semp, siue flagellet, siue blandiat,
benedicit & cōfitetur dño qui ait, a dño factum est istud
Varię doctrinę inquinant aiām, ista uera doctrina ad de
um ducit, mens est Augustini, hanc doctrinā tenuit Iob,
cū ait post illata damna, Sicut dño placuit ita factum est,
dñs dedit domus abstulit, sit nomē domini benedictū,
Dñs inquit abstulit, non sabęi, non chaldei, nō diabolus,
nō deniq; ignis, quia nec illi potuissent abstulisse nisi do
mino uolente & coopante, potest atq; talibus dante. hęc
doctrinam obseruauit Thobias, qui licet dū ab infantia
timuit deum, & mandata eius custodiuit, non fuit cōtrā
status contra deum q; plaga cecitatis euenerat ei, sed im
mobilis in dei amore permansit, agēs gratias deo omni
bus diebus uite sue ut dicitur Thobię. ij. Hanc doctrinā
unam dedit domus cum suam passionē a iudeis iniquis
sime sibi illatam & ore prophetico & proprio deo patri
ascripsit dicens p. dauid patri ps. xxxviij. post illa uerba
obmutui & nō aperui os meū, qm̄ tu fecisti amoue a me
plagas tuas, passionē scilicet & mortē, ut di. glo. iterli. q̄i
di. secūdū Cassio. ut habetur in glo. margi. amoue a me
plagas quod potes quia fecisti eas Et psalmo. ix. quoniam
fecisti iudiciū meum & causam meam, pensa uerbū feci
sti, & plagas tuas, & inuenies doctrinā uerā. Ore uero p.
prio eandē informationem petro dedit cum passionem
suam gladio phibere conabatur, dicens ei Calicē quem
dedit mihi pater, nō uis ut bibam illū. Ioannis. xviij. Cō
sidera uerbū dedit & habebis doctrinam sic dic, in omni
aduersitate cōtra derisores aut impatientię inductores
Calicē quē dedit mihi pater, non uis ut bibā illū: hęc do
ctrinā pulchre & sepius cōscripsit nobis diuus ille Aug.
b iij

Thobias 2.

Ps. 38.

Joan. 18.

^{ps} Nam in expositiōe tituli psalmo. xxix. dicit. Nō em̄ quic
quid passi ab inimicis fuerimus, hoc inimicis deputans
dum est & non dño deo n̄o. Et subdit post pauca, unus
quisq; enim malus, apud se habet uoluntatē nocendī, ut
autē possit nocere nō habet potestatē, ut uelit iam reus
est, ut possit occulta dispensatiōe p̄ uidentē dei in alium
pmittitur ad penam, in alium pmittitur ad p̄bationē, in
aliū pmittitur ad coronā. Ergo in quē pmittitur occulte
dispensatiōis est p̄ uidentē dei, ut autē uelit nocere ipsius
hominis est, non em̄ continuo quē uult occidit, hæc ibi,
^{ps} postea ps. xxxi. sup̄ uerba, gloriāmini oēs recti corde,
dicit, rectus corde ille est, qui cum p̄ter uoluntatē pa
titur aliquid afflictōis, m̄eroris, laboris, humiliationis
nulli nisi uolūtati dei iuste tribuit. Sic ergo inquit rectū
cor, cuiuscūq; aliquid accidit dicat, dñs dedit dominus ab
stulit. Et post multa pulchra & bene notanda, subdit, in
tendit charitas uestra ne forte dicatis, diabolus mihi fe
cit, prorsus ad deum refer flagellū tuum, quia nec dia
bolus nisi ille pmittat qui desuper potestatē dedit, de
inde ps. xxxvi. super illo confirmat autē iustos dñs inquit
^{ps} Quicquid acciderit iusto, uoluntati diuine deputet, nō
potestati inimici. Seuire ille potest, ferire si ille uoluerit
non potest. Et si ille uoluerit ut feriat, nouit suum quem
admodū excipiat, qui hæc duo pensat documēta, suffici
ens habet incitamentū patientiē in quacūq; aduersitate
Quis enim impaciēter ferret illa onera quę (iustus deus
& cuius oīa iudicia recta sunt, qui sanctus est in omib;
opibus suis) sibi imponit (licet p̄ hoīes diabolos ul' alias
creaturas tāq; p̄ media) portāda, & tm̄ de priā ueritate,
¶ Secunda ueritas seu catholica p̄positio hec est. Effes
ctus qui sequuntur media seu maleficia hominū peruers
forū, nō causantur ab huiusmodi medijs, seu maleficijs
ipsorum, sed alium habēt causatorē. Priusq; hanc deduc
cam ueritatem, pro eius intellectu expedit cognoscere

qui effectus media seu maleficia maleficorū sequantur
 Nam licet multi sint effectus particulares, quos huius
 modi malefici conentur pducere. Ad quattuor tñ gene
 rales possunt reduci. Primo namq; ad hoc laborāt incan
 tatores seu incantatrices, ut elementa cōmoueant, & ex
 eis cōmotis mixta generēt. Conātur enim concitare ma
 ria & uentos, & sic generare grādines, fulmīa, tonitrua,
 niues, pluuias, pruinas & sic de alijs, quē admoum magi
 pharaonis legūtur fecisse in egipto, prout recitat Beda
 in quadā Omelia, De hoc effectu loquitur Augustinus;
 & habetur. xxvi. q. v. in. c. Nec mirum. ita dicēs. Magi q
 & uulgo malefici ob facinorū magnitudinē nuncupant
 hij sunt qui pmissu dei elementa cōcutiunt. Secūdo hoc
 hominū damnatū genus attentat per maleficia sua, face
 re mutatiōes locales sui ipsius ul' aliarum rerum corpo
 ralium, sic enim dicitur q; usu catulorum seu aliarū bes
 stiarum, usu furcarum, aut baculo scobarum aut aliarū
 rerum equitent ad cellaria diuitū & eorundē uina luxu
 riando ebibant, aut ad mōrem sœni, uulgo Heuberg di
 ctum, ubi choreisādo leta celebrent cōuiuia, aut ad alia
 loca eis placentiā corporaliter moueantur. Sic dicitur q;
 lac aliene uaccę recipiāt, & de lignea statua uel alio cor
 pore idem emulgeant. Item q; cibos delicatos uel alias
 res usui cōueniētes, de longi quīs adducant locis, rursus
 afferunt se per maleficia sua, amatas corporaliter posse
 ducere ad amatores suos, uel illos ad illas, sicut Cirillus
 scribit de quodam malefico, per suffragia tamen beati
 Hieronymi impedito. Sic conātur colligere in unum lo
 cum, & in eodem conseruare, uermes atq; serpentes uas
 rie dispersos, quemadmodum legimus de Zaroes & ar
 phaxat magis, in legenda Simonis & Iude, de quibus di
 citur, q; suis incantationibus adduxerint serpentes, ma
 gnumq; draconem & q; homines fecerint immobiles.
 Tercio huiusmodi diuine legis preuaricatores pessis

b v

*romano dicitur
 q; adme et*

*maleficorū
 istis dicitur
 ad ad 7*

2

lac aliene

mi per sua maleficia affirmāt se pducere posse, effectus corporales pmanentes ut sanitatē uel infirmitatē etiam mortalem, aut sterilitatē atq; impotentia in uiris, put legitur in multis capitulis in ti. defri. & male. Sic p sua meda conantur res corporales a deo pductas, in alia trāsmutare formam. sicut legit Exo. vii. de magis pharaōis q; uirgas in manibus suis tentas, uerterunt in colubros & fluminis aquam in sanguinem, recitat etiam Augustinus. xviij. de ciui. dei capitulo maleficio, socios Diomedis uersos in uolucres Et capitulo, xviij. recitat socios ulissis per Circen famosissimā magam in bestias mutatos Et q; dam homines, arcades dictos post transnationem cuiusdam fluminis in lupos fuisse cōuersos, & rursus post nouem annos (quibus in deserto cum feris uiuebāt) renato eiusdem flumine, iterum in homines reformatos Scribit etiam Augustinus ibidem se cum in Italia esset audiuisse, q; illic magē quēdam stabulariē essent, dātes aliquid in caseo hospitibus quibus uolebant, & inde illico in iumenta uerterentur, portarentq; iumentorum more onera quēcumq; magē uellent, post quē perfuncta opera, iterum in propriam redirent formam. Et ne hęc quē scripserat Augustinus fabulē iudicaretur, in capitulo. xviij. post multa quē ibidem deducit, dicit, hęc ad nos peruenerunt per eos, quos nobis nō estimamus esse mentitos. Sic in uitis patrum, parte prima, folio. xix. narratur q; maleficio uirgo quādam iudicio omnium putabatur uersa in equam, quē per parentes eiusdem, ad sanctum Macharium fuit deducta, ad cuius preces & olei per eum benedicti unctione, pristinam recepit formam humanam. Quarto malefici gloriantur posse suis maleficijs animos seu uoluntates immutare humanas ad quarum mutationem uarij sequuntur effectus adextra. Sic legimus in uitis patrum, de sancto Hilario, parte prima. folio. xli. per maleficum uirginem quādam

In uitis patrum

ita incensam ad cuiusdam iuuenis amorē, q̄ quasi insana, reiecto corporis habitu, rotatisq̄ crinibus, nil nisi nomen adolescentis cœpit inclamare, sed suffragio sancti Hilariōis fuit liberata. Simile scribit Gregorius, li. i. dīa. capitulo. iiii. de quodam ficto monacho Basilio dicto, q̄ ita incantauerit quandā monialē q̄ dicebat se moriturā; nisi Basilius monachus eam uisitaret, quē postea precibus sancti Equicij fuit liberata. Plures alij possēt recitari maleficorū effectus, sed hij sufficient. Nō facile quisq̄ dabitur qui ad unum de p̄dictis effectibus non sit reducibilis. // Huiusmodi autē effectus producunt (ut dicunt ipsi) per quattuor media. Primo p̄ imagines cēreas uel alterius materie, quas cōsecrant, quibus & tanq̄ deo aliquādo sacrificant & offerunt. Secūdo p̄ characteres & figuras (ut dicunt) similiter consecratas. Tertio per uersba & carmīa (uulgo segen dicta) scripta uel prolata, quibus multas tribuunt facultates aut agendi uires. Dicunt enim carmīa hęc tantę existere efficacīe, q̄ uirtute eorum ledantur uel sanentur oculi, aures, dentes, ceteręq̄ hominum infirmitates, pecoraq̄ in siluis & mōtibus relicta, a lupis ceterisq̄ protegantur feris, homines ab hostibus liberētur armorumq̄ ut gladiatorum telorum imo bombardarum lēsione, aquarumq̄ suffocatione, defendantur. Et breuiter. Non est aliquis effectus per naturā attingibilis, quem malefici non dicant suis carminibus prolatis, scriptis, & uel collo suspensis aut alias secū portatis posse consequi. Hęc autem carmīa aliquando formant per formam b̄ndictionis, aliquando oratiōis, aliquā formā gerunt exorcismorū. // Quarto uero ad p̄ducēdū p̄dictos effectus utunt̄ rebus quibusdā naturalibus (licet naturalē actionē ad tales effectus nō habeant) ut herbis unguētis, pulueribus, lapidibus, radicibus, & sæpe uenenis, quibus aspergūt ul̄ tangūt alios, quos incantare

media Inambray

yhnes azex
carmina
mactato

uolunt, aliquādo etiā easdem res in potum uel cibum
miscent & ceteris ad esum uel potandū ministrāt, Vnde
sepe hominē quem ad amorē incendere uolūt, occidūt,
uel in grauē infirmitatē inijciunt, prout tēpore meo
contigit in Dornstettē, aut dictas res loco uel sedibus q
bus alij quiescunt abscondūt uel in uestes occultāt & sic
de alijs. Isti uero quattuor modi, aliquādo adinuicē pmi
scuntur a maleficis. Nam aliquando ad carmina, recipi
unt benedictiōes, seu exorcismos, aliquādo sacramenta
ecclesie. Sepe etiā ad illa media applicāt missas, aliquan
do (qd̄ horrendū est) uenerabile eucharistię sacramētū,
aliquando sacramēta ecclesie ut aquā baptismatis Cere
um pascale, sanctorū reliquias & sic de cōsimilibus.

Istis pręsuppositis probāda est ueritas p̄dicta scilicet
q̄ effectus maleficorū, qui dicti sunt, nō causantur a me
dijs que ab huiusmodi maleficis assumūt, puta imaginib
bus, characteribus, carminibus, &c. sed aliū habēt cau
santem, quod sic patet, q̄ si isti effectus dicti, causātur a
talibus medijs, quēro aut causantur ab eis tanq̄ a causis
naturalibus, aut sequūtur isti effectus talia media sicut
signa instituta, quē admodum doctores sancti dicunt, se
qui gratiam in animā hominis, ad sacramētorū pcepti
onem, quia ita deus sacramenta sua instituit, q̄ quicūq̄
illa rite susceperit, ipse deus uelit animę suę infundere
gratiam, uel gratiam prius habitam augere. Si dicis pri
mum, q̄ scilicet hęc media tanq̄ causę naturales produ
cant huiusmodi effectus. Tunc sic arguo, Quęcūq̄ sunt
eiusdem speciei specialissime, cōsimiles habent produ
cere effectus ceteris paribus, sicut si ille ignis producit
calorem, omnis ignis eiusdem speciei specialissime est
p̄ductiuus caloris. Si reubarbarū istud purgat coleram
omē eiusdem speciei specialissime est purgatiuū colerę
& sic de alijs. Si ergo hęc carmina q̄ tu p̄fers, p̄ducūt i me
ifirmo sanitatē ergo oīa carmia eiusdē sp̄ei specialissime

Eximius

substantialis sunt pductiua eiusdem sanitatis in me, Sūt
autem omnia carmina scripta ex eodē incausto, eiusdē
speciei specialissime substāialis, q̄a nihil aliud in re sunt
carmina scripta, nisi incaustum sit in chartam uarie p̄tra
ctum. Recte ergo sicut om̄es guttulę eiusdem incausti
sūt eiusdē speciei specialissime substāialis, ita om̄ia car
mina de eodē incausto cōscripta sunt eiusdē speciei spe
cialissime, qua propter si tua carmina scripta de incausto
in foro uendito, sanant hanc infirmitatē naturalī uirtute
& carmina mea de eodē incausto scripta sanabūt eandē
infirmitatē. Nec refert si de eodē incausto, ego alia uer
ba q̄ tu scribā, quia mea & tua de eodē incausto cōscri
pta, in se sunt incaustū ipsum, unde nō obstante quantū
cūq̄ uarie & diuerse a te, eius guttulas illius incausti in
chartam p̄traxerim, nō incipiūt illę guttulę esse alterius
speciei specialissime a tuis eiusdē incausti guttulis, aliter
in chartam similis materię depictis. *arbor* **I**ccirco cū tuis semp̄
habebunt eandē efficaciam naturalē. Sic omnia uerba in
uno aere prolata sunt eiusdem speciei specialissime sub
stantialis, uerba enim in se nō sunt nisi aer fractus lingua
Vnde quātumcūq̄ ego frangam aerem cū lingua mea
illa uerba, nō differunt specie a tuis uerbis in eodē aere
a te prolatis, quia sicut tua uerba sunt partes aeris fracti
ita mea sūt partes eiusdem aeris fracti. Recte ergo sicut
partes eiusdem aeris sunt eiusdem speciei specialissime
substantialis. Ita uerba in eodē aere, plata in se sunt eius
dem speciei specialissime, qua p̄pter si tua uerba prola
ta, naturaliter sanant hanc infirmitatē & mea sanabunt
eandem, nō obstante q̄ in auribus audiētū aliter sonēt
uerba mea & tua. Non enim refert, q̄ tu in eodem aere
altam fractionē q̄ ego faciās & sic alia uerba a te sonent
q̄ a me, q̄a sicut lingua eiusdem arboris si uarie secatur,
non incipiūt p̄pterea esse alterius speciei specialissime
substantialis. Ita licet ego lingua mea aliter frangam aer

rem q̄ tu, & sic aliter sonēt uerba mea q̄ tua, quia tamē
mea & tua uerba plata sunt partes aeris eiusdē sp̄i spe
cialissime. Non oportet q̄ mea & tua uerba in eodē aere
plata, p̄pterea cessēt eē eiusdē sp̄i specialissime. Sic est de
imaginibus cereis, si factę sunt ex eadē cera, oēs sūt eius
dē sp̄i specialissime, q̄a nihil sunt nisi ptes eiusdē massę ce
reę, q̄ sp̄ manēt eiusdē sp̄i specia. Et ita siue accedat cōse
cratio ul' ne. nō imutabit actio naturalis. Sicut si ignis p
ijcitur in stramīa, incendunt naturaliter stramīa siue ig
nis sit cōsecratus uel ne, ita imago cerea bñdicta uel nō
bñdicta si naturaliter pducit aliquē effectū, oīs alia ima
go de eadē cera, qualiter cūq̄ uarie formata, siue confes
cretur siue nō, cōsimilē pducet effectū, applicata ad pas
sum sicut alia. Nō aliter si stramen picētū cum qbuidam
uerbis cōtra aliquē, naturaliter facit eū infirmū, put cō
fessa fuit malefica n̄a se fecisse tūc, quicūq̄ stramē aliud
eiusdē sp̄i specialissime loquens, picisset cōtra eundē
reddidisset eum infirmū, ita si herbę uel lapides, cū cer
tis uerbis applicata, naturaliter aliquos effectus produ
cunt, a quocumq̄ loquēte huiusmodi herbę ul' lapides
applicarēt, tales effectus sequerētur. Et ita de omnibus
medijs ipsorū inducendū est. Constat autē hoc esse falsū
Claret ergo q̄ hęc media nō sunt causę naturales p̄edi
ctorum effectuum. Si dicis secundum q̄ isti effectus su
pradicti & cōsimiles sequantur maleficarū media tāq̄
signa ad huiusmodi effectus consequendos instituta, si
cut de effectu gracie erga sacramēta exemplificatū est.
Tunc necesse erit ut isti effectus causentur ab instituen
te hęc signa, sicut effectus sacramētorum causantur, nō
a sacramentis quę signa eorum sunt, sed a deo sacramē
ta hęc instituyente. Si ergo sic dicis de huiusmodi medijs
q̄ talia sint signa quę effectus p̄tracti sequantur, non a
causatione signorum, sed instituyente ea. Quero, quis ta
lia media in hęc signa instituerit. Non potes dicere deū

*An in infirmis
pducantur.*

sic instituisse eadem media, quia quero ubi & quando instituerit & unde noscas hoc. **N**ō quidem p scripturas neq; per reuelationes certas. **N**ā in scripturis suis (qbus dei uoluntas noscitur) deus hęc inhibuit sub mortis pena, Ait em̄ **Exo. xxij.** maleficos ne patieris uiuere, ubi secundū glo. nomine malefici, om̄es qui presagijs magicę artis diabolicisq; utuntur sigmētis intelligūtur. **Et leui. xix.** Nō declinetis ad magos, neq; ab ariolis aliquid scissā temini ut polluamini p eos. **Et leui. xx.** Anima q̄ declinauerit ad magos, & ariolos, & fornicata fuerit cum eis ponam faciem meam cōtra eam, & interficiā illam de medio populi. **A**dditq; in fine eiusdē capituli, Vir siue mulier in qbus phytonicus uel diuinator fuerit spiritus morte moriant, lapidibus obruent eos, sanguis illorū sit sup illos. **E**cce deus hęc maleficia & usum eorundē multipliciter inhibuit, hinc dicere nō potes, q ipse ea instituerit **N**ec potes dicere, q angeli boni ea media tāq; signa istorum effectū instituerint, quia angeli boni, in omnibus cōformant se uolūtati diuine, ideoq; que deus prohibuit ipsi abhorrent. **N**ec ecclesia sancta ea instituit, quia huiusmōdi sub grauib; penis & cēsuris interdicit, ut patet per totā causam. **xxvi.** in pluribus locis. **N**ec potes dicere q sancti homies hęc instituerint, puta Gregorius, Augustinus hieronymus &c. quia cōtra hęc cōstantissime predicarunt. & illa omnia tanq; deliramenta deriserunt **S**ed nec ab imperatoribus instituta, quia imperatores similiter ea phibuerūt ut patet p. l. nullus & l. nemo. **C. de maleficis** si igit̄ sūt hęc media signa istituta adhmōi effectus consequendos, & non a deo, nec ab angelis sanctis nec ab ecclesia, nec ab hominibus sanctis, imo nec ab imperatoribus, relinquitur a sufficienti inductione, quod sint signa a diabolo instituta. **E**t hoc uerum est. Sicut enim diabolus post principium suę creationis statim in cōelo uoluit esse similis altissimo, ita hodie expulsus de

*q; magis sunt
aut acti.*

celo idē appetit. Hinc sicut summū deum nouit instituit
illē quēdā sacramēta, quibus cū ministri sui ea rite mini
strant, assistit operando. In suscipiētes ip̄a digne, effectū
salutarē p̄pter quē signādū instituta sūt, Ita diabolus, ut
in hoc similis fieret altissimo. hęc mediā tanquā sua sa
cramenta instituit, ad cōsequendos quosdā damnabiles
effectus, quibus sacramētis assistit ad operandum tales
quantū a deo sibi potestas datur, & non aliter, pro ut in
prima p̄positione supra dictum est. Et hoc expresse sen
tit augustinus. put habet In c, admoneāt. xxvi. q. vii. Sic
enim ait. Admoneant fideles sacerdotes populos suos
ut nouerint magicas artes, incātationesq; quibuslibet
infirmatibus hominum nihil remedij posse conferre,
Non animalibus languentibus, claudicātibus uel mori
hūdis quicq; mederi, sed hęc esse laqueos & insidię antiq
hostis, quibus ille perfidus, genus humanū decipere ni
titur. Hęc si q̄s exercuerit, si clericus est degradet. Si lai
cus anathematizat. Et si diceres huiusmodi mediā non
habēt uim ex natura sua ad huiusmodi effectus produ
cendos, sed habent uim hęc agendi ex cōsecratione, ga
cōsecrata sūt uel benedicta, aut submissę officio, lectioe
euangelij, uel passionis dominicę, aut subelevatione ho
stie consecrate, conscripta, congestaq;. Aut sub pallis al
taris posita, & super ea tot missę celebratę, uel hęc mediā
cōscripta sunt, aut cōpilata, prolata seu cōposita, &c, pre
uijs orationibus, ieiunijs, confessione sacramentali, auditi
ōe missę, uel sumptōe eucharistie. Hic uim sic agēdi ha
bēt. Dico q; sic sentire est uanum & falsissimū, quia neq;
totum missę officium. Neq; pars eius, neq; alię quelibet
consecratioes aut benedictiones effectū suum habent
ex se, sed ex operatione & ordinatiōe instituentis dei, q;
suis assistit signis efficiendo quod signāt. Sed nullibi le
gitur q; dominus deus, missam uel partē eius, aut aliqd
sacramentū, uel orationem aliquā uel ieiuniū seu aliqd

primus multo
purus

q

tanti, sanaberis si amarum hunc potum bibes, credis &
 bibis, Si dicit sanaberis, si uram, si secam te credis, liga-
 turā, uisionē sectionē pateris, crede ergo si sanari uis &
 uiuere eterna uita cœlesti medico, qui nec errare neq;
 decipi potest, dum tibi mittit de cœlo medicinam, quā
 tribulationes, dolores, aduersitates, passiōes, angustias,
 ceteraq; amara, crede inq; cum dicit tibi, bibe amarum
 hunc calicem, bibe ut uiuas, bibe & sanaberis, **C**rede, su-
 me hunc potum, fer paciēter uisionē eius, sectionē eius
 quia nō nocet hęc medicina, licet amara, sed prodest. &
 ut egrotus, omni timore, omni quoq; suspitione sinistra
 careret, ipse medicus cœlestis, prius hunc calicem ama-
 rum bibit, **D**ic mihi quid amari habes tibi datum a me-
 dico deo, quod prius in calice non biberit suo, si tibi of-
 fert cōtumelia, prior cum demōes eiiceret audiuit, in
 beelzebub eiecit demōnia, si dolores abominaris, prius
 ipse flagellatus, coronatus, crucifixus est, si mortē times
 mortuus est. si gñs mortis horrescis, ignominiosissimā
 mortem subiit. & ut uno dicam uerbo, quicquid tribula-
 tionis, quicquid aduersitatis tibi iste de cœlo medicus
 pro medicina offert, ipse prius idem assumpsit. **V**nde si
 contra medicum talem murmuras, si medicū hunc blas-
 phemas, si medicinam eius inepte repellis, quę spes sa-
 lutis, quę spes uite tibi esse potest. **A**spice iudęos, uenit
 ad eos, obtulit medicinā suam, spreuerunt eum, blasphe-
 marunt eum, quid actum est? dereliquit eos medicus,
 sicq; inciderunt eternam mortem. **E**st deniq; purgator
 est politor noster, si purgari nō uis, si poliri per tribus-
 lationes inique refugis, **I**uste tanq; imundus tanq; cur-
 uus ab edificio cœlestis ciuitatis in lacū miseriarū reijci-
 eris. **E**x hoc discite primo, paciētiā habere in omnibus
 aduersis, ita paciētiā q; nihil iniquū propter aduersi-
 tatum repulsam faciendā agatis. **E**xempli gratia, malefi-
 ciatus es, inde infirmus factus &c. **A**b alio iniuste spolis

e

genus

atus rebus tuis, non accede incantatorē, carminatricē ue
noli te uindicare &c. **C**ogita in omni aduersitate hoc, aliz
quando contra deum peccasti, unde sibi in pœna multa
obligatus existis, imundū, curuum, teipsum fecisti, nūc
per hęc aduersa deus omnipotens exigit, a te piam solu
tionem, uult acceptare solidum hīc unum, pro mille ali
bi soluēdis, uult te purgare, uult a te curuitatē auferre
ut aptus efficiaris ad regnum suum, hęc quidem cogitā
do, patienter feres & sibi gratias ages in omnibus, imi
rans illum qui ait, in omnibus gratias agite. i. ad **Thessa.**
v. **D**iscite secundo, non iudicare hominem, tanq̄ a deo
reprobatur, si ab alijs quotidie turbatur, uexaturq̄, cū
perit non solum in rebus, sed & horrenda morte amit
tit uitam, puta a latronibus occiditur, ab iniquis domus
eius incenditur, perditurq̄ sic tota substantia sua. a des
tractoribus falsum crimen si imponitur, a p̄donibus
temporalia sua rapiuntur, & sic de similibus. **N**olite inq̄
iudicare, q̄ propter ista icomoda, homo iste sit a deo des
relictus, cogitate potius, per ista aduersa deus uult hūc
hominem purgare & ita mundatū ad regnum suum de
ducere. **D**e hoc pulchre loquit̄ **Gregorius. xi. li. mora.**
capitulo. i. super illa uerba lob, abundant tabernacula
p̄donū &c. ita dī. **Q**uod p̄dones peruerse hoc disp̄
sator exquisitissimus non nisi iuste permittit, ut & is, qui ras
pere sinitur, cœcatus mente culpam augeat, & is qui ras
pinam patitur. iam in eiusdem rapinę damno, pro alia q̄
ante p̄petrauerat culpa feriatur, addens ad exemplum
quidam in montis fauce cōstitutus, insidiat̄ itinerantibus
sed is qui inique egit aliquando tale iter uadit, eiq̄ om
nipotens deus malum suum in p̄senti uita retribuere
uolens, tradit hunc manibus insidiatorum, qui ipsum ul
spoliant rebus, aut interimūt, **Q**uod ergo p̄do iniuste
appetit, hoc exquisitissimus iudex iuste fieri permittit ut &
ille reciperet, quod iniuste fecerat, & iste grauius q̄nq̄

feriatur, per cuius nequissimam uoluntatem, culpam in altero deus iuste uindicaui, ille purgatur, qui opprimitur, in isto reatus augetur qui opprimit, cum illo misericorditer agitur ut peccatum finiat, cum isto districte, ut multiplicet, nisi ad poenitentiam recurrat, in illo mala purgantur, dum uim sustinet, in isto cumulantur dum facit, ut uel de profundo nequicie, quandoq; ad poenitentiam redeat, uel non reuertens, tanto grauius eterna damnatione feriatur, quanto diutius est in sua iniquitate toleratus. **Hec** Gregorius, Huic alludit quod legitur tertio Regum. xiiij, de gad. propheta, qui deo ordinante propter inobedientiam qua quasi ignorans comisit fuit a leone occisus in uia, **Vbi** glosa margi. inquit hic ostendit qd peccatum inobedientie per mortem fuit laxatum (intellige quo ad omnem poenam) quia iste idem leo, qui uiuentem presumpsit occidere, ausus contingere non est occisum, qui enim occidendi habuit potestatem de occisi cadauere comedendi licentiam non accepit, quia is cuius culpa in uita fuerat punita, erat iam iustus ex morte. **Recte** ergo sicut ille propheta per mortem qua sponte passus est, meruit remissionem totius poene qua per inobedientie culpam demeruerat, & per mortem hanc totum peccatum perfecte deleuit, ita sepe fit qd deus uolens hominem hic satisfacere pro peccatis suis, mittit sibi nunc per diabolum nunc per hominem malum, nunc per alias creaturas, aduersitates, tribulationes, passionescq; ut per illas pacienter passas, soluat id quod deo tenet, sicq; liberius hinc ad patriam uadere possit, **Solus** ergo ille inter aduersa murmuret, qui peccatum non fecit, qui debitor dei non est, sed qs est hic & laudabimus eum.

Octauo admittit deus demones, malos homines uel aliam creaturam lesionem inferre homini, ut per hoc recognoscat se peccasse aliquando contra deum, sicque poeniteat, & infuturum cautius mercari discat.

e h

Mos quippe dei est, ut placet sancto **Christo**. Omelia. iij.
facta in **Anthiochia** prope finem, cum peccamus, non sta-
tim peccatis irruit deus, sed tempus poenitentiae praefinit
quo nostram conversionem expectat, in quo si non poenite-
mus, nec corrigimur, sed ita uiuimus, ac si peccata nos-
tra omnino deleta sint, aut a dei memoria excisa, Cui non
putamus ipse dominus deus cum flagello uenit, ut recor-
dationem peccatorum nostrorum nobis faciat, & ut humi-
li & contrito corde dicamus, iuste haec sustinemus, quia
peccauimus, iniuste egimus, iniquitatem fecimus. Exem-
plo fratrum Ioseph, qui ante punitionem per tredecim an-
nos peccata sua non sentiebant, in egipto uero capti & tam-
quam exploratores patriaeque proditores accusati, ac de uita
sua timentes, peccatum fratrem uenditionis primum con-
fiteri inceperunt, dicentes, Merito haec patimur, quia pec-
cauimus in fratre nostrum. &c. Gen. xliij. Huiusmodi cau-
sam tangit propheta Regius psalmo. lxxxviii. cum in per-
sona dei patris loquitur dei. Si dereliquerint filii eius (sci-
licet christi filii sui) hoc est christiani, legem meam & in
iudicijs meis non ambulauerint, si iustitias meas propheta-
uerint, & mandata mea non custodierint, quid facias
o pater misericordiarum: uisitabo in uirga iniquitates eo-
rum & in uerberibus peccata eorum. Facies autem hoc
ex ira & seueritate ad christianos male uiuentes. Non-
quare non: quia misericordiam meam non dispergam ab eo
scilicet populo catholico. q. d. Cum percutio cum flagel-
lo, misericordiam exhibeo neque nocebo in ueritate mea
ac si diceret, cum flagello, nolite cogitare quod flagellando
noceam, imo profum, quia per hoc uolo uos recognos-
cere culpas uestras ut eas plangatis, in futurumque meli-
us caueatis. Reuoluite utriusque testamenti uolumina, & per-
inuenietis dominum deum suos flagellasse, cum peccata
commissa ipsi in se per ueram poenitentiam punire neglexe-
runt, in ueteri quidem lege constat, deum tunc misisse nunc

bella nunc famē, nunc mortalitatē, cū cultū dei reliques
 rūt legēq; datā preuaricati fuere ut sic pctā sua recogno
 scerēt & p uerā pœnitentiā delerēt, & in nouo testamēto
 Ioan. v. dñs ipse hoīem isinuat. xxxviij. ānis corpali infir
 mitate ut pctā sua recognosceret & ifuturū p̄cauer et, fu
 ille p̄cussū, uñ dī. ad eū, ecce iā sanus factus uade & noli
 āplius peccare, ne tibi deterius cōtigat. Et, i. Cor. v. brūs
 ap̄lus Paulus hoīem luxuriosū tradidit ad uexādū sata
 ng, ut postea liberatus recognosceret pctā sua p̄tā & fu
 tura uitaret. Ex hac causa patet priō, q̄ dānose agāt, q̄ in
 flagell' sibi a deo missis deū blasphemāt, cōtra ipsū mur
 murāt, sese uindicāt aut iniqs medijs se a flagellorū icti
 bus eripere laborant, apte em̄ in hoc p̄testant, uelle pa
 terna carere hereditate, si qdē ille filius q̄ p̄sem flagellā
 tē odit, p̄sequit, & oīno relinquit, idicat se cederē bonis
 p̄nīs, p̄ditq; se de illorū nūero eē, q̄rū punitio a deo hīc
 incipit ut alibi cōtiueē p̄petuo. Patet scd'o error illorū q̄
 inter flagella murmurādo clamāt, se hmōi nō demeruis
 se aduersa, mētiūt, nā ut patuit ex v̄bis dauid pctis debē
 tur uirga & uerbera, q̄ ergo se asserit nō demeruisse fla
 gellationē, asserit se nō h̄re pctm̄, q̄ hoc de se dicit uerita
 tē nō loquit, nec in eo ut Ioānes ait, ueritas ē. Cōtra hos
 supbe se iustificantes loquit *Isido. li. i. solilo.* non dicas
 quare sustineo mala, sed magis dicas peccaui, ut erā dī
 gnus nō recipio, equalē uindicā pctū mei non sentio, mi
 nus me p̄cussū q̄ merebar cognosco, iuxta modū crimī
 minor est retributio ultionis nō sunt tāta supplicia q̄nta
 extiterūt pctā, & post pauca subdit, si uis purgari in pœ
 na te accusa & dei iusticiā lauda, ad purgationē tuā p̄fi
 cit, si ea q̄ pateris ad iusticiā retuleris. Tertiō patet illos
 deuiare, q̄ cum p̄ aliq̄ re, q̄ non cōmiserūt flagellāt, puta
 p̄ furto ul' homicidio aut latrociniō, icūitate nemore &
 silibus cōmissō, capiunt, incarcerant, torquent, a patria
 p̄scribunt, bonis suis spoliātur, a malis quibus p̄fuerūt
 e iij

idice

damna patiunt dicunt hanc psecutionē nō demerui, in
iuste hāc patior uexationē &c. **N**ō cōsiderantes q̄ licet
fratres Ioseph, nō ad pditionē faciēdā in egiptū sed solū
cibū emendū egiptū ingressi fuissent, fuerūt tñ incarcēs
rati tanq̄ exploratores, dixerūt tñ assignātes aliud pec
catū quo hanc incarcerationē demeruerūt, merito hęc
patimur, q̄a peccauimus in fratrē n̄m, ita omī homī faci
endū est, si p̄ malefacto q̄d non fecit psecutionē patī, di
cat & si hāc tribulationē in isto malo de quo accusor nō
demerueri, peccauī tñ sepe alias contra deum, p̄pter q̄d
misit mihi hmōi tentationē & iuste ut peccatorū meorū
memor p̄niteā, & in futurū cautior efficiar, quatenus
grauiora dei uerba euadam. **N**ono admittit deus
illationē damnorū fieri etiā bonis & innocētibus, ad ipe
diendū tales p̄ hęc in malis opibus, repiunt multi si sani
essēt, si diuitijs, si honoribus si potētia fulgerēt, hęc ad ar
ma iniquitatis sūerēt, & cū p̄ illa deū uenerari deberēt, i di
aboli cultū cuncta uerterēt, uident multi robusti & sani
q̄ corpīs uiribus ad opprimēdū ceteros cōtra iusticiam
utunt, multi diuites q̄ ad luxuriā, gulam, & dānabilē su
pbię pompā exēplo diuitis epulōis in sui pditionē diuiz
cias exponūt, mlti honoribus & potētia p̄diti ita excecāt
ut oīa q̄ libent licita eis credant, **R**epiunt multi q̄ si diu
tius uiuerēt forte mala uita puerforū seducerent, filijq̄
dānatiōis finalit redderent. **O**mīpotēs ergo deus uolēs
hęc spūalia damna ab hmōi hoibus auertere, aliqñ p̄ di
abolū, aliqñ p̄ malū hoīem, aliqñ per alias creaturas au
fert, nūc tpales facultates, nūc potētia, nūc honorē, nūc
corpīs sanitatē, nunc q̄q̄ uirā ipsam corpālē, illis hoibus
quos p̄uidet hmōi abusus, **S**ed ne putetis q̄ hęc de
me sumpserim, audite de hoc scripturā, **S**apientie nāq̄
iij. ita dicit de homīe iusto & innocente placens deo, fa
ctus dilectus & uiuens inter peccatores, translatus est,
zaptus ē, ne malicia mutaret intellectu eius aut ne fictio

deciperet animā eius, ecce sicut iustus rapit̄ de hoc mūdo, ne diutius uiuēs peccatis decipiāt, ita a iusto ex dei misericordia auferunt̄ cetera t̄palia, puta sanitas, t̄palis possessio &c. ne illis in futurū in sui perniciē abutāt, & per hoc patet qd minus peritis respondendū sit, cum dicunt, qd fecit iste innocens puer: q̄ deus p̄misit diabolo ad inuocationē maleficorū illū ita ledi in cope, q̄ oibus diebus uitę suę claudū cecum surdū &c. permanere necesse est: respondeāt mihi, qd fecerūt isti innocentes pueri cōpatriotę & coetanei dñi Iesu, q̄ deus ita crudeliter admisit. Herodi eos lacerari: quid innocentes pueri in sodoma &c. cōmiserūt, q̄ per sulphur & ignem de cœlo missa cōsumpti sunt. Quid deniq; oīes pueri totius orbis male egerūt, q̄ diluuiō uniuersali singuli perierunt, nōne dices, innocētes ab Herode in utilitatē corū occisi sunt: nam si uiuissent utiq; secundū legem tempore passionis dñi ad festum pascale Ierosolimā conuenissent, & forte cum turba contra dñm clamassent Crucifige crucifige, sicq; ad mortem domini coopari fuissent, & cū cæteris dānationē incidissent, utilius ergo fuit illis modo p̄ christo mori, & martyrij coronā p̄mereri, q̄ diutius uere & ad christi mortē coopari, sicq; eternū ignem demereri, ita de reliquis dicendum est, si uiuissent & etatē adultā attigissent, forte paternos mores imitati fuissent unde abominabiles deo effecti, ad eterna supplicia cū patribus descendissent, quę euaserunt cum in innocentia, aqua uel igne consumpti fuerunt, posset tamē de afflictionibus infantium preter hanc alia assignari causa, punitio scilicet parētum. O quot sunt parentes, proles suas plus deo diligentes: quot uidentur easdem plus in turpibus prouerbijs seu cantilenis, plus quam in dei legibus instruere: & cum inepte uel loquuntur uel agunt plus ridere, quam uirga corrigere, Quot sunt progenitores qui a cunabulis pueros suos habitu uestituque

afflictio pueri

e iij

corporis; plus ad supbiam, luxuriamq; q̄ humilitatem,
ac castitatē educūt, quasi ad hec uitia nati, a deoq; cōces-
si sint, misericordit̄ ergo agit̄ a deo cum pueris, cū eos si-
nit̄ infirmari, & aliqñ occidi, ut cū uita tpali finiant̄, & eo-
rū futura mala q̄ sic educati inciderēt, si in uita & sanita-
te diutius pmanerēt, iustissimi aut̄ cū parētibus ut mō-
rorem de hijs cōcipiant, unde deū offendere nō erubuz-
erūt, sed ne hoc alienū a v̄itate credatis, audite scripturam
Exodi. ij. ita dicentē, Ego sum deus fortis, zelotes, ui-
sitans iniquitatē patrū in filios usq; intertiā & quartā ge-
nerationē eorū qui oderūt me, Cōsiderate punitionem
Achor, cū em̄ sacrilegij crimen contra deū cōmisisset, ip-
se iussus fuit lapidari, filij aut̄ sui & filie, boues & asini cū
tabernaculo atq; supellectili igne cremari, Iosue. vij. un-
de recte sicut ibi proles Achor, quę tñ aliena fuit a delit̄
cto p̄ris, in detestationē paterni criminis a Iosue fuit occisa
quę quidē occisio patri feruuit in doloris augmētū pro-
libus uero in utilitatē, q̄a quibusdam ut glosa ibidem in-
quit, accelerata mors utilis est ita inutilitatē infantū, pu-
nitionē uero parentū infantes ip̄i, deo cōcedēte, ad incā-
tationē maleficorū, p̄ diabolū lēdunt, uel in corpe uel in
uita. ¶ Decimo admittit̄ satanę ut lēdat ad inuocationē
maleficorū hoīes etiā inocētes, ad maiorē glorię dei ma-
nifestationē, Cum em̄ om̄ipotēs deus aliqñ diabolo ma-
gna cōcedit opari, sepe interdicit̄ seu phibet sibi facere
minora ut p̄ hoc euident̄ cognoscat̄ q̄ ipse oīno diuine
fit subiectus maiestati, q̄q; de se prorsus sit infirmus, ni-
hilq; possit licet multa uelit, nisi deo potestatē dante, sic
Exo. vij. & viij. c. cōcessit̄ demōi ad inuocationē magorū
facere serpētes, ranas, & aquā in sanguinē mutare, Non
aut̄ de terra educere m̄utissimas muscas, q̄d prioribus
factis multo facilius fuit, ut certissimū sit demōnē nil pos-
se efficere, nisi deo annuētē. Vñ & magi magna faciētes
in minia aut̄ deficiētes, cōfessi sunt hoc ex dei nolitione

75
accidisse, cū em̄ muscas nō potuerūt pducere, dixerunt
digītus dei est hīc. q. d. q. maīora fecimur, in minoribus
aūt deficiū, ex dei potestate ē, sine qua nec in illa nec in
aliā possumus. Ex hac causa, maior licentia data fuit de
monibus, ut tpe dñice incarnatiōis, plures corporaliter
possiderēt hoies, cū em̄ per dñm potestatiue & impatiē
cōtra eorundē uoluntatē abhoibus eieci fuerē cunctis,
potestas dñi in omēs demones claruit. Sic teste dño loz
annis. ix. Cēcus nec ex culpa parentū nec ppria a natiui
tate cēcus natus fuit, sed ut manifestaret gloria dñi in ip
sius potenti & celeri illuminatiōe, sic admisit. Herodī ut
Petrum in carcerē mitteret, custodibus eum uallaret un
dicq. act. xij. Et paulū atq; Sylā in macedonia cōcessit uin
culari, act. xvi. ut ex gloriosa eorundem liberatione om
nibus claresceret dei ytus atq; potestas in suos famulos
quodq; nulla aliā potestas contra diuinā posset insurge
re, ita adhuc hodie admittit diabolo ut adinuocatiōem
maleficorū ledat homines ut cum maleficiati sic per su
as ceterorūq; oratiōes, ieiunia, aliāq; licita remedia a ma
lesicijs redimātur, manifesta fiat dei potestas atq; sancto
rum authoritas, super demōia & omīa eorundē machi
namenta, & tantum de causis.

Ostenſio qd nec diabolus nec homo nec ulla aliā cre
atura, in leſionē hoīs possit, nisi deo uolēte. declaratoq;
q; media q̄ malefici assumūt ad quosdā effectus produ
cendos, non causant huiusmodi effectus, sed diabolus
ex cōcessione diuina tales operatur, ubi & ostensum fu
it, quomodo tales faciat aliquando uere, aliqñ uero solū
apparenter. Assignatis etiā decem causis, cur omīpo
tens deus licentiā det diabolo sic ledendī homīes in cor
pore uita ul' rebus, adinuocatiōem maleficorū, superest
nunc uidere de remedijs maleficiatorū, de quibus dicē
dum per aliquas propositiones seu conclusiones.

Prima cōclusio, nullo christiāo maleficiato, licet quez

c v

rere a maleficis liberationē, p̄ alia maleficia, hęc cōclusio
 tra illos ponit, q̄ cū furto aliqd amiserūt cōsulūt icātato
 res ut p̄ maleficia sua reaccipiāt, **Cōtra** illos q̄q̄, q̄ lesi in
 corpe uocant maleficos, ut p̄ carminatōes aliasq̄ incāta
 tiōes suas, ab infirmitate eruant. **Et** breuiter cōtra oēs q̄
 pro certis cōsequendis effectibus, ut mutatione locorū
 uindicta inferēda, uoluptate obtinēda, diuitijsq̄ colligē
 dis, incātatorū medijs (de q̄bus supradictū) utuntur. **Hij**
 em̄ oēs pro eo q̄ effectus optati nō ab illis medijs, sed a
 diabolo causant, talia media inq̄rendo & assumēdo, aut
 maleficos inuocādo, qd aliud faciunt, q̄ q̄ effectus desi
 deratos a diabolo ip̄so uolūt cōsequi. **Quāta** ineptia uer
 riusq̄ demētia sit christiano, ex tribus cōijci pōt, **Ex** pte
 scilicet dei, hoīs & diaboli, ex parte dei, q̄ zelosus est, si
 cut ait **Exo. xx.** Ego sū dñs deus tuus fortis zelotes. & lo
 quitur dñs in similitudinē uiri zelotipi. Sicut enim talis
 q̄ nimis amat uxore, ideo nō patit̄ ipsam aliū accedere,
 nō loqui, nō uidere, nō tangi, nec quicq̄ cū alio agere, p̄
 quod modica dicit̄ occasio adulterādi, sic deus nō uult
 pati ut hō ad aliū q̄ ad ipsū recurrat, p̄sertim in hīs q̄
 ingeniū humanū & nature facultatē excedūt & in signū
 illius tot, phibitiones fecit scilicet **Exo. xxij. le. xix. & xx.**
 ut sup̄ patuit, & **Deu. xviij.** ait **Moyse** ex dñi cōmissiōe,
 qñ ingressus fueris terrā q̄ dñs deus tuus dabit tibi, ca
 ue ne imitari uelis aboiationē gentiū, nec inueniat̄ in te
 q̄ lustret filiū suū aut filiā ducens p̄ ignē aut hariolos sc̄if
 sitef, & obseruet somnia aut auguria, ne sit maleficus.
 nec incātator, neq̄ phytōes cōsulat, nec diuios & q̄rat a
 mortuis yitatē, **Quia** em̄ hęc abomiāt dñs, & p̄ istiusmōi
 scelere delebit eos in introitu tuo, & post pauca, gentes
 iste quaz possidebis terrā, augures & diuinos audiunt
 tu aut a dño deo tuo alif institutus es. vñ **Isaie. xxx.** **Eter**
 nū ue imp̄catus fuit dñs iudeis qui p̄ auxilio & consilio
 iuerunt in egiptū, eo spreto, eoq̄ nō iterrogato, egiptus

31

interpretatur tenebre, descendūt ergo in egiptū, q̄a re-
ctore tenebrarū querūt doceri uel auxiliū. Sic. iij. Regū
i. cū rex Ochocias infirmus misit nuncios ad beelzebub
consulendū, dixit noīe dñi ad eundē pphetā. Nunqd nō
erat deus in Israhel a quo possis querere sermonē ut con-
sulat beelzebub deus accaron. Accirco de lumbo quē as-
cendisti nō descendes, sed morte morieris, & in signum
tales qui eū reliquerūt & Idola accesserunt cōparauit p
Jeremiā, Ezechielē, Oseā, adulteris ad ostendēdū q̄ sicut
maxie displicet marito adulteriū uxoris, ita hmōi flagi-
tiū deo. Ex parte em̄ dei, onio nō licet christiano auxiliū,
iuuamē, obsequiumq; a pythionissis incantatoribus &
ita per illos pfidos a diabolo querere. Expte uero hoīs
nō licet, q̄a em̄ christiani sumus, q̄a baptisati sumus, iccir-
co diffisi sumus diabolo & renūciauimus om̄ibus pom-
pis eius & opibus & ppetuā inimiciā sibi non deo idix-
imus, q̄d si eū accedimus eius auxilia iuocamus pmissa
frangius, cōtra sanctitatē baptismalē agimus, & sicut fu-
gitiui, pditores & ifideles iurato accusari possumus, ta-
lesq; cōuinci, q̄ de dñi auxilio diffidamus. Hec est mens
Augustini, & habet. xxvi. q. vii. in. c. Non obseruetis ubi
postq̄ uarias spēs supsticionū noīauit subdit, qui has &
quascumq; diuinationū spēs aut fata aut auguria obser-
uat aut attēdit aut cōsentit obseruātibus aut talibus cre-
dit, aut i domū eorū uadit aut in domū suā introducit ut
i terroget, sciat se fidē christiā nā & baptismū puaricasse
paganū & apostatā id est retro abeuntē, & irā dei grauif
incurrere nisi eccliaistica pœnitētia emēdatus deo recō-
ciliē. p̄pterea ait ap̄lus. i. Cor. x. Nolo uos esse socios de-
moniorū. Et. i. Cor. vi. quē societas lucis ad tenebras aut
quē participatio christi ad Belial? ex parte ergo nostra
om̄ino non cōuenit nobis iuuamē uel cōsiliū ab incanta-
toribus petere, q̄a hoc est petere a diabolo. Expte diabo-
li, Quis sapiens consiliū & iuamē ab eo petit, quē scit
fraudulētū & mendacē, talis est diabolus, ip̄e est aduers

farius n̄. ideo dicit̄ satan quod interpretať aduersarius
Matth. iij. Inimicus n̄ qui cupit nos perdere in corpe &
aia, ideo dicit̄ diabolus q̄i duobus bolis nos mordēs, &
iō etiā homicida ab inicio d̄r. **Ioannis. viij.** q̄a primos pa-
rentes ab inicio occidit, & in corpe & aia, ipse sūme inui-
dus, q̄a eius inuidia mors corpis & aie intrauit in orbē
terrarū, **Sapiētie. ij.** Et adhuc hodie nullū aliud est desi-
deriū ut inq̄r **Bernardus** in sermōe de. o. o. e., nullum stu-
diū, nullū negociū q̄ effūdere sanguinē aia: n̄ aia, ipse
est deceptor, q̄ cū tpalia bñficia deo cōcedente, p̄stat, nō
ob aliud facit nisi ut decipiat, ipse est mēdax & p̄ mēda-
cij ab initio in v̄itate nō stetit **Ioānis. viij.** Et breuiter ob-
stinatus est in malicia & fraude, ita q̄ bonam uoluntatē
ad nos h̄e non pōt. ideo nunq̄ docere, sed semp seduce-
re, nunq̄ iuuare, sed semp perimere paratus est, nūq̄ pro-
desse sed semp nocere desiderat, vnde si aliqñ uera dicit
aut fidē pacti seruat, aut se iuuare simulat, oia fictē & de-
cipiendū aīo agit, ut hoiēs inducat ad credendū, acceden-
dū & adherendū sibi q̄tenus eos secū ducat ad eternam
mortē, in cuius rei testimoniū cū dēmon uera dixit. **Lu.**
iiij. Increpat eum dñs dicens, obmutescē, q̄d fecit secundū
Athanasīū, ne simul falsa cū ueris misceret, & nos doce-
ret nō credere sibi, neq̄ audire eū, etiā si uera diceret, q̄a
ergo dēmon ipse in oibus est aduersarius n̄, considerate
q̄nta obstinatio, q̄nta stulticia, quāta auersio a deo & sa-
lute ppria, cōsiliū, auxiliū & iuamē ab ipso petere, qui
hois est capitalis inimicus, crudelis homicida, inuidus,
mendax, infidelis, & nequissimus, Quātus casus a chr̄i-
stiana religiōe se spōte assignare tali, & cū eo cōmertia
habere, p̄pter quod ne fieret filius patris de coelo descē-
dit & mortem crucis perpessus est, quanta dementia illi
adherere, ab illo auxiliū petere, qui nihil boni facit ni-
hil ueri dicit, nisi ut perimat, propter q̄d **Gregori.** dicit̄
quīto moralī, cōsētiētibus leo ē, resistētibus formica ē

Et ex illo patet quā reprehensibiles sint potestates seculares & alij quicumq; qui exemplo Herodis maleficos sollicitant, seu precibus aliquando inducunt, ut maleficijs suis in mediū producāt pruīnam niuē exercitum magnum & cōsimilia. Hęc enim nō nisi operatione diaboli fiunt, ideoq; hęc petere a maleficis indirecte est petere a diabolo, cū q̄ christianus nullū cōmertū habere dēt, & p̄ hoc patet q̄ remedia cōtra maleficia sint illicita.

Secunda conclusio, ut christianus utatur aliquo tāq; remedio licito, sep̄rem cōditiones requirūtur in illo. **P**rima ut illud quo uti desiderat non sit ab ecclesia prohibitum. Nam quātumcūq; aliquid boni speciem habeat unde ad dei aut sanctorū laudem sit referibile, si tamen ecclesia illud prohibet, nemo catholicus illo uti debet. **C**uius ratio est quia deo placet plus obediētia quā uictima ut dicitur. i. Regū. xv. & Saul. ut dicitur. i. Regū. xij. qui contra prohibitionē Samuelis prophete in holocaustū obtulit, propter hoc & alias inobediētis causas regno priuatus fuit, **V**nde & Gregorius ut habet. xi. q. ij. qd ergo inquit, Tantum est obediētis bonum, q̄ licet pp̄ illud nulla sint cōmittenda mala, tñ pp̄ ipsum omittenda sunt bona sub p̄cepto non cadentia, & propter hoc ut supra dictum est, maleficiatis nō licet in curationē suam uti alijs maleficijs, quia omnia maleficia ab ecclesia sunt prohibita, sicut & a deo, prout supra patuit.

Secunda q̄ istud quod quis pro remedio uti uult, nō habeat speciem malī etiam si ita se non sit malum, puta q̄ non descenderit ex ritu iudeorū, aut gentiliū, uel q̄ pximis pusillis nō ingerat scandalum. In talibus em̄ casibus omittendū est, secundū apostoli p̄ceptum. i. ad thessa. v. ab oī specie malī abstinete uos. **E**x illa causa multa q̄ de se non fuerunt illicita, prohibita fuerunt iudeis in ueteri testamento, quia scilicet gentiles illis usi fuerunt cū idolis sacrificia offer ebant, ut habetur **L**eui. xi.

Tertia q̄ illud quod pro cura assumitur, rationabiliter in dei laudē possit ordinari. Nam illa que ad dei atq̄ sanctorum laudem & uenerationem ordinari nō possunt, quēadmodū illa sunt, que non sunt p̄testatiua aut declaratiua alicuius diuine p̄fectionis, sicut est prius calciare dextrum quā sinistrū, aut exeundo domum non calcare limen & similia tanq̄ uana a christiano relinquenda sunt. Vanum enim est quod ratione caret & effectu ait Gersō capitulo. xxvij. de directione cordis. **Q**uarta q̄ in isto remedio nihil proferatur scribatur aut exhibeat, quod pertineat ad inuocationem demonum. Nam si qd tale exhibetur illicitum est ut supra patuit, que enim cōuentio christi ad belial? ait apostolus. **Q**uinta si uerba uel scripta sumuntur, oportet ut in illis nihil falsitatis cōtineatur, quia si inibi aliquid falsi imixtum, a deo qui deus ueritatis est, & qui testis falsitatis esse non potest, nō debet expectari aliquis liberationis effectus, sed potius a diabolo qui mendax est & pater mendacij, ut dicit Iohannis. viij. **S**exta ut uerbis sacris aut factis, non adiungantur aliqua uana, sicut uerba ignota aut characteres seu figure, ad dei reuerentiā nō pertinentia, quod dicitur propter excludere signū crucis. Vñ in. c. nō liceat. xxvi. q. v. dicitur, nec in collectionibus herbarū que medicinales sunt, aliquas obseruatiōes aut incantationes liceat attendere, nisi tantū cū simbolo diuino & orōne dñica, ut tm̄ creator oīm deus honoret. **S**eptima est ut huiusmodi effectus seu liberatio a maleficio quesita, p̄oratiōes cerimōias, aut alia adhibita, a solo deo expectentur nec respectus ad aliud habeant, nec spes in tali dicto uel facto ponant, qd dei uel sanctorū reuerentiā nō cōcernit. **E**xempli gratia, non ponatur spes in modo proferendi, puta sine titubatione, aut in tpe loco uerbis membranis aut materia scripturę, aut ī rithmis, characteribus, in gestibus aut habitudine p̄ferentis, nisi quatenus illa ratio

riabiliter ad dei sanctorūq; laudem reuerētiam atq; ho-
 norem referri possunt. vnde si orās, exorcisans, aut bre-
 uia portās, si putat illa uerba magis efficacia, q̄a rithma-
 matica, aut in tali numero dicta nō maiore uel minore,
 uel p̄cise sic sine additione & diminutiōe dicta, aut de
 tali materia puta auro uel rubro aut nigro scripta, uel ad
 talem materiam scilicet p̄gamentū uirgineum uel aliā p̄-
 tracta, uel submissa tota uel euāgelio aut eleuatiōe scri-
 pta audita uel incorporata. Sic si quis putat remedia ali-
 qua talia plus efficacia, si in ortu solis uel ante q̄ post, aut
 si uerso uultu ad septentrionem quam ad Austrum uel
 meridiem, aut i cellario plus quā domo aut plus sub ar-
 bore quā diuo, uel magis efficacia in biuio quā campo,
 aut si susurrata quā expresse & intelligibiliter dicta, aut
 plus sedendo, quam stando prolata, aut si portet in col-
 lo aut lumbasio plus quam in sinu, superstitiosus est, ille
 enim obseruantia & consimiles nec ad rem nec ad dei
 aut sanctorū laudem pertinent, ideoq; sicut stulte ita &
 uane illis admiscuntur, per quē a deo solo liberationis
 effectus expectatur. Verūtamen si in huiusmodi reme-
 dijs sint orationes exorcismi aut alia non prohibita, nec
 speciem mali habentia, ille assumantur obseruantie quē
 sanctorum atq; dei laudem respiciunt non reprobande
 sunt, ut cum orando credis hanc tuam orationem plus
 exaudiendam pro impetrando aliquo suffragio q̄ aliā
 consimilem sensum habentem, & hoc ideo credis, quia
 hec oratio quā assumis est a christo instituta ut pater no-
 ster, uel ab angelo pronūciata ut saluatio angelica, aut
 apostolis composita, ut symbolum, uel a patribus sicut
 orōnes p̄phetarū, aut a sanctis & ab ecclesia catholica si-
 cut horē canonicē, uigiliē mortuorū & cetera publice in
 ecclia ordinata, uel q̄a est specialibus priuilegijs idulgē-
 tiarū dotata, non phibeo talem orationem p̄ alijs assu-
 mendam, aut credere plus alijs esse impetraturam, quia

qui huiusmodi orationes christi, sanctorum uel ecclesie
preeteris ideo assumit, quia ab ipsis institute, in hoc spe-
ciali deo & sanctis honore, ideo non mirum si plus ta-
les orationes quam alias orando exaudiatur a deo. Vnde in
talibus orationibus dicere potest orans deo uel sanctis, cum
propheta psalmo. vij. Exurge domine in precepto quod
mandasti. Sic non ab re est, si quis credat suam orationem
plus efficacem & impetratoriā cum eam effundit ad de-
um in loco consecrato, ecclesia scilicet uel coram uene-
rabili sacramento aut coram altari in honorem illius uel
alterius sancti consecrati, quia de Salomois templo quod
figura nostri templi fuit, ait dominus. iij. Regū. ix. Erunt
oculi mei & cor meum ibi cunctis diebus, sic si credit eā
plus efficacem, quia fit cum humili genu flexione. Exem-
plo apostoli ad Ephe. iij. orantis sic & dicentis flecto ge-
nua mea ad patrem domini nostri Iesu christi &c. uel ga-
ante cetera opera fit primo mane secundum consilium
domini. Matth. vi. Primum querite regnum dei & iustitiam
dei, uel quia orat cum cœtu & congregatiōe ecclesie
secundum illud. Matth. xvij. ubi duo uel tres congregati
sunt in nomine meo, ibi in medio eorum sum, haud
dubium quin exaudiendā, uel quia orat in die festo, pro-
pterea ad uacandū orationi ab ecclesia instituto, uel ga-
ieiunus facit & sobrius orat, unde plus attentus & recol-
lectus, propter quod & eucharistia uenerabilis ieiunis da-
tur. In his enim omnibus & cōsimilibus, spes non in uer-
bis, rebus, obseruantijs, sed in deo & sanctis, ecclesieque
orationibus figitur, ad quorum reuerentiā uel humilē
obedientiam hęc aguntur, imo in solo deo, quia reuerē-
tia sanctis exhibita, in deum redundat, nec aliud in san-
ctis, quā deum reueremur atque laudamus. Sic sentire ui-
detur beatus thomas secunda secundę. q. lvi. ar. ij. Nam
ita dicit ibidem, pferre diuina uerba aut inuocare nomē
diuinū, si respectus habeatur ad solam reuerentiam di-

Patet secūdo quā uerū sit illud dñi dictū **Matthel. xxliij**
 abundabit iniquitas, refrigescet multorum charitas, in
 principio namq; nascentis ecclie, puellule tenere adole
 lescentes innocentes, utriusq; deniq; copia sexus, tanta
 fide, tātaq; dilectiōe deo adheferūt, q; potius oīa tormē
 ta pati elegerūt in corpibus suis, quā a deo recedere, &
 contra eius p̄cepta, demoniorū in Idolis auxilia pete
 re. Nūc uero quid agatur quotidie heu cernimus. Cum
 modica perditur pecunia, cum dolemus oculos, cū clau
 di efficiamur, cum pecora nostra egrotāt, &c, ut pecunia
 recuperetur ut dolor fugetur, ut sanitas sequatur, deus
 turmatim relinquitur & diaboli ministri pro releuatōe
 diligētissime cū muneribus & oblationibus querūtur,
 Vnde certissimū habemus iudiciū, q; in talibus nec dei
 fides est, nec ad eum dilectio. Ideoq; non ad cœlum, sed
 ad inferni principē a quo salutem hic querunt, sese per
 tinere certissimo pandunt signo. Tertio datur potestas
 hęc demōnibus & membrīs eius, ad probandam manū
 festandamq; bonorum hominū paciētiam, & coronam
 eorum in cœlo agendam. Omnis enim tentatio undecū
 q; accedat probatio est, & habet fructum suum, homo
 quippe ut Augustinus ait, in expositiōe tituli ps. lv. sibi
 ignotus est, quid ferre possit, quid non, aliquando de se
 p̄sumit, q; possit ferre quod nō potest, aliquādo se pos
 se, quod tamen potest, cum accedit tentatio quasi inter
 rogatio, homo inuenitur a se ipso, qui latebat se ipsum.
 Exemplum est in Petro, nec ipse nec alij sciebant infirmi
 tatem suam, accessit tentatio & apparuit infirmitas. Sic
 ante tentationem erat occulta obedientia Abrahę, nec ip
 se de se, nec alij de eo illam cognouere, cum uero deus
 sibi dixit tolle unigenitū tuum quē diligis Isaac, & imo
 la ipsum super uno montium quē dixerō tibi, iam appa
 ruit eius obediētia, cū statim ad p̄ceptū domini exiēs
 & filium secum recipiens cum lignis sibi impositis, ascē
 d

Abrahę

dit in montem, filium illic statuit, gladium exemit, & fi-
lium iugular e uoluit postea igne cōburendū. Nō aliter
in pposito est, cum homo sanus est corpore, sufficientiā
habet temporalium, pulchra delectatur habitatiōe, hone-
sta fruitor uxore, filijs &c, cum ubiq; arridet prosperitas,
quis de eius paciētia reponere potest? puerbiū quip-
pe est, facile paciētiā habet, quē nemo lēdit, cum uero
accedit infirmitas post sanitatē, paupertas atq; egestas
post abundantia, contemptus post honorem, fraus & in-
fidelitas uxoris proliumq; post amoris argumēta. Si p-
pterea nō blasphematur deum aut sanctos, sed sibi gratias
agit in oibus, si nō uindicat se, ppria auctoritate, si ut hec
aduersa euadat nō cōsultat maleficos, nulla admittit car-
mina, nihilq; aliud iniuste agit, nihil ob id boni ad qd te-
netur obmittit, iam cōstat, iam claret, qd paciens est. Exē-
plum huius apertū est in sancto Iob, qn diues erat, quan-
do magnā possessionē habebat, qn aperuit domū suam
paupibus & largiter dabat eis dē, quando multas habebat
oues & ex earum tonsura nudos uestiebat, quando
multa habebat armēta, quibus esuriētes alebat, quādo
sanus erat corpore, quādo uxorem habebat castā, cum
decem liberis, quādo inq; undiq; afflabat prosperitatis uē-
tus, nō cōstabat ceteris de eius paciētia, cum uero deo
pmittente, diabolo agente, homines peruersi, malo ducti
spiritu rapuerūt eius armenta, quādo diabolo, pcurante
ignis de cōlo descendit, cunctasq; eius oues cōsumpsit,
qn eiusdē demonis opa, uentus uehemēs oriebat, & ex-
cussis q̄ttuor domi colūnis, domus ipsa corruit & decē
liberos oppressit, qn ipse a demone pcutiebat tanta cor-
poris egritudine, qd non erat a planta pedis usq; ad uer-
ticē sanitas in eo, quando inq; in hijs oibus deum adora-
uit, deum laudauit, deo gratias egit di, dñs dedit &c, qn
se nō uindicauit iniuste, qn maleficos ut sibi cōsulerēt ad
se nō uocauit, & breuiter nihil iniuste contra dei pcepta

Iob. p. 10.

egit. Tunc demum claruit eius patientia, tunc illustris factus est & per totum orbem eius patientia predicata, quod solum in Arabia iustus notus erat, quando nihil iniqui contra deum dixit, licet spoliatus bonis omnibus, licet ulcere pessimo percussus, potuisset quidem dixisse, cur armata quibus pauperes cibam, diaboli membra mihi abstulerunt? cur oues quarum lana nudos operui, igne consumpta sunt? Si ego indignus fuisset hijs rebus, propter pauperes tamen debuissent a deo preseruari, nihil horum dixit, quia nouit deum omnia recte iuste & utiliter disponere, ideo non murmurauit sed cum patientia gratias egit. Sicut ergo deus concessit diabolo potestatem ledendi iustum Iob, in rebus corpore & plibus, ad probandam eius patientiam & eandem pro totum orbem diuulgandam, ita hodie concedit demoni facultatem ut ad maleficia incantatorum, etiam iustos ledat in corpore & rebus, ut ex ipsa lesione probent, si patientiam ueram habent, an ne, sed nec solum homo illustris fit & inter iustos nominatus, cum in aduersis undecumque ueniant, deo gratias agit, & nihil illiciti propter ea committit, sed ex huiusmodi patienti malorum sufferentia, magnam sibi meretur coronam in caelo, quantum enim, ut Chrysostomus ait ubi supra, tribulationes intenduntur tantum & retributiones augentur (& hoc si patienter feruntur) imo uero plus, quia non sunt condigne passionis huius temporis ad futuram gloriam quae reuelabit in nobis. Unde si de copia rerum in penuriam cadis deo permittente, si ignis ingruens tuam substantiam absumpsit, & totam domum tuam populatus est, & agis gratias deo qui prohibere potuit & non prohibuit, tantam (Chrysostomus teste) accipies mercedem quantum si omnia illa in pauperum manus reposuisses. Cum res ita se habet dilectissimi fratres, si consentiente deo diabolus, homo malus uel creatura ulla, damnata inferunt quaecumque sint, non dicatis pati nolo, uindicare me uolo, malefici consilium queram, a blasphemia me continere nequeo, sed potius gratias deo agite & hoc

d ij

diligūt deū ppter se, quia scilicet bonus in se sicut casta
 uxor uirū suū in regione longinqua existentē, diligit, p
 pter se, q̄a si nihil boni eius speraret & sequi ab eo, adhuc
 uellet q̄ bene uīteret, q̄ sanus esset & pmaneret & sibi
 ad uota cuncta prospere succederent, ante lētionem in
 corpore uel rebus nescitur de homīe, an sit de secta prī
 morum uel secundorū deum colentiū, Prius em̄ quam
 accedit tentatio, nescitur ex qua causa homo colat deū,
 an propter se, an propter temporalia, unde satan de Iob
 cum tempore prosperitatis suę fideliter deo seruiuit, su
 spicatus fuit, q̄ solum hanc seruitutē deo propter tēpo
 ralia exhiberet, ait em̄ dño, Nūqd Iob gratis colit te, cir
 cumuallasti omnia interiora & exteriora eius. q. d. pro
 pter t̄palia seruit tibi, sed extēde paululū manum tuam
 & tange cūcta que possidet nisi in faciē benedixerit tibi
 q. d. da potestātē inuadendī eius t̄palia & uidebis q̄ blas
 phemādo a te recedet, Quid factū est? deus admisit, trī
 bulatio accessit, diabolus temporalia sibi abstulit, carnē
 Iob infirmitate grauissima p̄cussit, quid fecit Iob? in omī
 tentatione illa, deo gratias egit, deum laudauit, & sic dia
 bolo os obstructū est cunctis q̄ hominibus demōstratū,
 q̄ Iob deū coluit, nō propter t̄palia, Nam eis ablati, nī
 hilominus in dei cultu permansit, ita hodie si sanus es, si
 cuncta tibi p̄spere succedant, nescitur, cur deo seruias,
 accedat tribulatio, accedat infirmitas sanitatē tollens, ap
 propiet aduersitas q̄ temporalia subtrahat, tūc cur deo
 seruias in lucem deducitur, Si em̄ in aduersis his consti
 tutus, deū & sanctos eius blasphemias, si pro liberatione
 ad maleficos festinas aut alia contra deum iniqua agis,
 cōstat q̄ deum solum propter temporalia colis, Si uero
 nihilominus temporalibus ablati in dei seruitute persi
 stis, deo gratias agis, incantator es nō uocas, & cetera in
 iqua pro tui liberatione nō agis, constat q̄ deum ppter
 se & nō propter temporalia ueneraris, Cognoscite hoc
 d iij

4 - 41
a simili. Si quis tibi seruit dumtaxat propter mercedem
temporalē, quid sit. Nonne quod diu largiris mercedē, ser-
uit tibi: si manū etrahīs, premiū negas, relinquit te &
aliū querit dominū, sic faciunt multi, dū deus aufert
temporalia, eum relinquūt, maleficos querūt, unde eu-
denter cōstat, quod deum propter sola temporalia colūt, nō
sic fecerunt sancti martyres, ceteriq; iusti dei famuli. Nā
ablatīs temporalibus, cruciatq; in corpore, potius uitā
& res quā deum relinquere uoluerunt. Vnde euidenter
constabat, quod deum nō coluerūt propter uitam t̄pale aut
transitoria bona, sed ex amore filiali, ut tandē sicut fides
les filij puenirēt ad uidendā faciē patris in cōelo, eūq;
laudandum in seculū seculi. Hanc causam tangit Augu-
stinus psalmo. xliij. circa mediū. Quinto datur a domi-
no deo potestas demonibus, ut ledant homines in corpo-
re & rebus, ad custodiā humilitatis, timoris & inuocatis
onis, p̄tectionis dei, quanta namq; peccata & damna se-
quantur eos, quos deus hic nō flagellat. Regius p̄phet-
ta ostendit, ps. lxxij. de eis ita loquens. Nō est respectus
morti eorū & firmamentū in plaga eorum, in labore ho-
minū non sunt, & cū hominibus nō flagellabuntur, sed
quo damno? Ideo tenuit eos superbia eorū, operi sunt
iniquitate & impietate sua, prodijt quasi ex adipe iniqui-
tas eorū, & cetera q̄ sequūtur. Vnde ex mera misericor-
dia, sicut habens amatū equum utitur freno quo ipsum
equū teneat ne cadat, ita deus utit̄ tentatiōibus qbus su-
os tenet famulos, ne cadant in supbiā, putētq; se hic esse
securos, & ideo ab inuocatione diuini auxili abstineant,
Quis em̄ supbiēdo de suis uiribus p̄sumet, & se hic secu-
rum esse existimabit, aut quotidie ab inuocatiōe p̄cti-
onis quiescet, qui scit, certū habet, & om̄i die experitur,
quod deo permittente diabolus, homoq; maleficus ipsum
supprimere & in uno die cum lob totam suam substātiā
perdere potest: unde sicut q̄semel corporalit̄ fuit a de-

mone possessus & dei gratia liberatus, semper est in hu-
 militate & timore, & inuocatioe defensionis erga domi-
 num deū, propter qd qdā heremita uir mirę sanctitatis
 & abstinentię, qui & tantam gratiā habuit ad demones
 expellēdos, q̄ episcopi, comites & potestates eū pro be-
 nedictione cōsequēda accesserunt, cū ex hoc bonus uir
 in se sentit et oriri quandā mentis elationem, orauit do-
 minum ut per quinq; menses fineret eum uexari a dia-
 bolo, sicq; similis fieret illis quos curauerat, factum est
 ut petijt possessus a demone uinculatus, & mense quito
 liberatus fuit, non solum a demone, sed & a mentis elat-
 tione, prout refert postumianus sancti Martini discipu-
 lus, & allegat Seuerus libro primo dialogorum capitu-
 lo. xiiij. ita ualde ad timorem dei atq; humilitatem ducit
 certa scientia, q̄ demon permissus, potest nō solum pos-
 sidere & ledere in corpe, sed & in rebus. Ex hac causa co-
 gnouerūt, & Regius propheta, & electiōis uas sanctus
 Paulus sibi a deo tribulatiōes missas. Cōfitemur em̄ hoc
 Dauid psalmo. c. xvi. ubi cum dixisset, multiplicata est
 sup me iniquitas supborū, coagulātū est sicut lac cor eo-
 rum idest indurati sunt in malo, sequitur, bonum mihi
 domine q̄ humiliasti me idest diuersis tentatiōibus me
 ad humilitatem reduxisti. Confitemur idem beatissimus
 Paulus. Nam cum de se magna recitasset, quomodo sciz
 licet in tertium cœlum raptus fuisset & audiuisset que
 non licet homini loqui, subdit secūdo Cor. xij. ne magni-
 tudo reuelationum me extollat, datus est mihi stimulus
 angelus satanę ut me colaphiset. q. d. secūdu Chri. Des-
 us quidem potuit continere persecutiōes & tribulatio-
 nes meas, sed quia raptus sum in cœlum, ne propterea
 extollar, permisit huiusmodi persecutiones contra me.
 Si igit Dauid & sanctus paulus, ne hic supbirēt, & q̄i securi
 a timore dei & quotidiana diuini auxiliij imploratiōe
 abstinerēt, passi sunt a diabolo & mēbris eius, & i corpe
 d iij

& rebus persecutiones, non mirum, si nos qui non sumus
tante sanctitatis, patimur a diabolo & eius seruis ad-
uersa, ut sic humiliemur, deusque timeamus & eius protes-
tatione quotidie super nos inuocemus. Et ex hoc etiam pa-
tet error eorum, qui dicunt malefici nihil contra me effi-
cient, quia firmam fidem habeo in deum. Nonne Paulus
firmam habuit in dominum, & tamen colaphisatus a dia-
bolo, sic David & tamen persecutus a Saul, sed ut humi-
liarentur, concessum est a deo. Ita adhuc hodie, licet sanctus
sis, licet firmam habeas fidem, ad tui humilitatem, & ex
causa dicta potest admittere dominus deus ut ad maleficia in
cantatorum te ledat, uel in corpore uel rebus ipse diabolus
Sexto cecedit deus potestatem diabolo & eius mem-
bris ledendi etiam honeste uiuentes in corpore uel re-
bus & hoc in laudem & gloriam ledorum, in eorundem
consolationem, aliorum uero male uiuentium doctrinam
timorem, & conclusionem. Primum in laudem & gloriam
bonorum permittit deus ut ledantur & hoc cognoscite
a simili, non utique magna res est si bellator in strage non
fugit, cum nullus uulnus acceperit, cum nemo eum inua-
serit, nemoque eum fugauerit, non grandis res est, si manet
stans & erectus murus, si nullus fluminis impetus eum-
dem impetit, non mirum si turris permanet, cum contra
eam nulla machina permittitur, non extollendum, si ar-
bor in terra radices & in frondibus fructus conseruat, si
ualidus contra eam non procedit uentus, sed res magna
& digna laude existit, si bellator non fugit, licet fortiter
impugnatus, dum murus stat cum torrens fluminis im-
petus, contra eundem commouetur, si turris permanet, quam
uis fortissima contra eam machinamenta mittantur. Ar-
bor si non cadit, neque fructus demittit, licet ualidi contra
eam insurgant uenti, sicut non magnum est si homo in iusti-
cia permanet, gratias deo agit phytiones non consulit, cum
in nullo leditur, cum nihil sibi deest, sed cuncta ad libitum

eueniunt, sed hoc magnum est, & ad astra usq; tollendū. si homo a iusticia non labitur, deo gratias persoluit, p̄cepta eius implet, carminatrices nō accedit cōtra deum nō murmurat, licet temporalia sua pereant, licet egritudo incidat, licet ubiq; aduersitas circumueniat. Quē admodū laude digni erant tres pueri, dum potius flammam ignis elegerunt quā Idolum adorare, dicentes minanti regi. Notum tibi sit rex q̄ dijs tuis nō seruimus, & imaginem auream a te erectam nō adoramus **Dani. iij.** Sic cōmendabilis res erat in septem filijs dum mature runt carere manibus ac pedibus, & excoriari capita, q̄ legem dei comedendo porcinas carnes transgredi, put habetur. ij. Macha. vij. Sic triumphalis erat in apostolis & martyribus dum a p̄dicatiōe cōfessioneq; ueritatis non destiterunt, licet caperētur, carceribus manciparētur, flagellarētur, & durissimis cruciatibus usq; ad mortem afficerentur, scientes q̄ hęc omnia, iuste a deo p̄mitterentur, ad eorum gloriam coronamq; sic promerēdā. Datur etiam diabolo & membris eius potestas ledendī bonos in consolationē eorum, Magna quidem consolatio est, cum bene uiuis, neminem ledis, omnibus prodeum uteraris, & p̄cepta eius imples, si in hijs omnibus uexaris, tribularis, atq; tentationes uarias propterea incurris. Certum enim signum est, quia ad beatitudinem pertines, quia amicus dei, quia filius dei es, De primo testatus est dominus ipse di. beati eritis, cū maledixerint uos homines, & persecuti uos fuerint, & dixerint omne malum aduersum uos mentiētes, propter me, gaudete & exultate, quia merces uestra copiosa est in coelis. Matthe. v. Ex clamauit idē Iacobus capitulo suo primo di. beatus uir qui suffert tentationem quoniā cum p̄batus fuerit, accipies coronā uitę, quia repromisit deus diligentibus se. Concordat Petrus. i. pe. iij. Quis inquit est q̄ uobis noceat, si boni emulatores fueritis, sed & si qd

d v

pātimini propter iusticiam beati, Innuit idem Regius p-
pheta, psalmo. lxxxix. Postq̄ em̄ inquit, Quis nouit pos-
testatem irę tuę & p̄ timore tuo iram tuam dinumerare
q. d. secundum Augustinum, Pauci sunt qui iram tuam
domine noscūt. Nonnulli etenim iudicant deū eis esse mā-
suetum cum nō flagellat, cū plus protunc irascatur, sub-
dit, dexteram tuam sic notam fac, sic idest per tribulatio-
nes, per aduersa, notam fac dexterā tuam idest da iudici-
um, q̄ sic pacienter ferentes talia aduersa pertineāt tāq̄
amici, tāq̄ filij tui ad dexteram quibus dices, uenite be-
nedicti patris mei percipite regnū quod uobis paratum
est ab origine mundi. Quod uero tentatio bonorum ius-
dicet eos esse de numero dei amicorū, patet inspiciēdo
scripturam, & in ea inquirēdo quid hic cum amicis dei
actum sit. Considerate primum Abel quid fecit: deo de-
melioribus obtulit, quid inde secutum est. Propterea a
fratre suo in agro occisus est, Admisit deus ex amicitia,
ut qui prius meruit sacrificij oblatione coronam unam
pacienter ferendo merendo iniustam occisionem mere-
retur multo meliorem coronā alteram. Aspiciat Moysē
defendit proximum ab iniusto inuasore, quid actum est
Inde fuit ita artatus q̄ relinquere patriam necesse fuit.
Conspiciat dauid dei amicum, nonne licet electus, & in
regem unctus, regnum tamen nō nisi per maximas tri-
bulationes obtinuit, intuemini filios Israhel ex q̄bus tāq̄
amicis dominus ipse carnem suscipere uoluit, Nōne ter-
ram promissionis primus post multas miseras in deser-
to p̄pessas ingressi sunt: uidete omnes prophetas uete-
ris testamenti, inuenietis omnes persecutiones malorū
pertulisse. Ite ad nouum testamētum & addiscite, quid
cum amicis dei actum sit. De apostolis quidem ipse do-
minus dixit, non dicam iam uos seruos, sed amicos, sed
quid nomine omnīū apostolus Paulus dixerit, scitis, ait

*habetur
in libro
de deo
p. 122*

enim. i. Cor. iij. **U**sq; ad presentem horam & esurimus
 & sitimus & nudi degimus, Colaphisamur, instabiles su-
 mus, laboramus manibus nostris, maledicimur, perse-
 cutionem patimur, blasphemamur, tanq; purgamenta
 huius mundi facti sumus omniu peripsema usq; adhuc
 & iterum estimati sumus sicut oues occisionis. **I**nspicite
 matrem electissimā prę omnibus dilectissimam dei ami-
 cam, gloriosam uirginem **M**ariā, & inuenietis q; doloris
 gladius cor eius perforauit. **Q**uid plura: ut uerbis utar
 apostoli, omnes amici dei qui pie uixerunt in christo, p-
 secutiōem passi sunt propter iusticiam. **N**emo ergo tur-
 betur si bene uiuens uexatur nunc a demone, nūc a ma-
 lo homine, sed gloriatur, quia spem habet se esse de nur-
 mero amicorum dei, sed gaudeat secundum exhortati-
 onem **I**acobi apostoli ubi supra dicentis. **O**mne gaudiū
 existimate fratres mei cum in uarias tentationes incide-
 ritis & c. **N**ec solum gaudeat, quia signum amicicie dei
 in tribulationibus habet, sed quod multo gloriosius est
 iudicium habet q; filius dei est. **T**estis est **P**aulus ad **H**e-
 bre. xij. ita dicens. **I**n disciplina perseverate, tanq; filijs of-
 fert se deus, quem diligit dominus castigat, flagellat au-
 tem omnem filium quem recipit, & ut hoc certi sitis, si-
 lio unigenito suo non pepercit. **N**on mirum ergo, si nec
 adoptatis parcat filijs. **E**cce si bonus es, & persecutionē
 pateris, quantam habes consolationem, quia euidēs ar-
 gumētum est te esse dei filium, dei amicum, te quoq; ad
 cœlum pertinere, grana siquidem postq; tribula passa
 sunt, in granaria primum reponuntur. **E**t botri cum tor-
 cnlaria sustinerūt in cellaria recluduntur qui uero tor-
 cularia fugiunt, nonne a feris & glaciali hyeme consu-
 munt: si qui nolunt tribulationē, nolunt esse filij dei no-
 lunt deduci ad regnum, & grana que tribulam fugiunt
 nonne cū palea in horreo relinquūt a muribus ceterisq;

ueribus corrodeāda. Sed nec solum tribulatiōes unde
cūq; ueniāt iustis magnā afferūt eisdē cōsolatiōē, uerū
etiā malis adducūt doctrinam, timorem & conclusio-
nem, doctrinam, cū em̄ iuste & catholicē uiuētes, quo-
tidie nil nisi labores nisi tribulatiōes, nisi aduersa pati, &
in huiusmodi erūnis hinc discedere, si ratione utunt̄, co-
gitare habēt aliud esse seculū, in quo retributio bonorū
atq; operum malorū fiat. Nam si homo iustus, alium sibi
laborantē, eiusq; utilitatē & honorē pcurantem, irrez-
muneratū a se abire non sinit, quomodo deus iustus, il-
los absq; mercede merita dimitteret? qui pro eius hono-
re, & obedientia om̄ibus quasi diebus uite suę paciēter
in miserijs uiuūt. Cum igitur hic nulla pro suis meritis
consequantur premia, aliud esse seculum in quo ipsi p
suis laboribus coronā recipiant necesse est, huiusmodi
cōsideratiōē beatus Paulus in se cōmouit cū ait. i. Cor.
xv. Si in hac uita tantum sperantes sumus, intellige si in
hac uita tantum pro bonis operibus que fecimus, & ad-
uersis que sustinuumus speramus cōsequi retributiōē
miserabiliores inquit sumus in omnibus hominibus. q.
d. Ceteri in uoluptatibus (ut libet) uiuunt, alijs etiā male
uiuentibus uniuersa prospere succedunt, nos autē (ut
subdit) periclitamur omni hora, semperq; in mortē tra-
dimur, & propter deum mortificamur tota die, si igitur
nobis post hanc uitam nō erit merces, inferiores existi-
mus omnibus in mundo uiuentibus, itaq; si uides male
uiuētes gloriari, diesq; ducere letos, iustos uero undiq;
turbari, affligi & in cruciatibus atq; pauperie uitam fini-
re, dic intra te, nisi futura esset resurrectio, cum iudicio.
nūquā deus hunc iustam hominem, propter se tantas
miserias patienter passum, hinc migrare permisisset. Vn-
de sic firma nobis fides futuri fieret iudicij. Omnipotēs
deus noluit pugnare primitiuos martyres i ecclesia dei
contra iniustos inuasores, quē admodū factū est tēpore

sinagoge iudeorum, illo enim tempore gladijs & fustibus
 iusti iniustos hostes debellarunt, unde si pugnassent no
 stri martyres pro uite sue temporalis cōseruatione, & de
 us eis sicut in ueteri testamēto Machabeis astitisset, pos
 set alicui uideri per huiusmodi liberationē deum dedis
 se iustis suis retributionē bonorum operum Quia uero
 cōtempserunt presentē uitam & omnes penas patienter
 usq; in mortē pertulere, in hoc fidem fecerunt nobis de
 alia uita, in qua reddatur unicuiq; secundum opera sua.
Mens est Augustini psalmo. lv. in fine. **M**ali etiam cū ui
 dent iuste uiuentes uexari, nūc a demonibus nunc a ma
 lis hominibus, merito cōcutiuntur timore, cum namq;
 sciunt se nil boni agere, cæteros uero qui bene agunt,
 semper flagellari hic ex iusta dei permissione aspiciunt,
 cogitare habēt necessario futurū esse tempus in quo &
 ipsi se suri sint acerbiora dei flagella iuxta mala opa sua,
 hāc malorum hoīm cōsiderationē habendam, cū iustos
 affligi uident. **P**etrus habere uoluit cum ait. i. pe. iiii. **T**ē
 pus est scilicet hic, ut incipiat iudicium, intellige corre
 ctionis p tribulationes, a domo dei idest a iustis, qui hic
 sunt uiuens templum dei, & subdit. **S**i autem primum a
 nobis qui scilicet sumus domus dei incipit iudicium cor
 rectionis, quis finis eorum qui nō credunt dei euanges
 lio idest q male uiuūt cōtra dei pcepta in euāgelij cōtē
 ta. q. d. putatis q ipsi impune euadant, qui mo do glori
 antur in malicia, cū nos hic domus dei existētes, tribula
 mur in pena, & addit. **S**i iustus, scilicet iudicio hoīm iux
 saluabitur, quia per multos labores, multasq; tribulatio
 nes, prout constat de omnibus apostolis & martyribus
 peccator & impius ubi p̄ebunt. q. d. non inuenientur
 in cælo, quia per uiam tribulatiōis (qua in cælum itur)
 hic non transferūt, sed neq; locus eorum inuenit in mun
 do, relinquitur ergo q habitatio eorū sit in grauissimis
 penis in inferno. **H**anc quoq; meditationē dñs ipse cum

ad mortē duceretur iudeis proposuit cū dixit, **Lu. xxiiij.**
Si in uiridi ligno idest in me qui sicut lignū uiride florui
multis odorum uirtutibus, hęc (scilicet uituperia flagel
lationes, cōspuitiōes &c) faciunt, in arido idest in malis
qui nullum diuine gratię humorem habent, nullūq; bo
norum operum fructum ferūt, quid fiet? **T**alem etiam
oculum habendū malis, cum uident bonos affligi hęc, p
phetę ueteris testa. multipliciter hortati sunt. **V**n Isaię
xxxij. capitulo ait in psona domini, **S**uper humū populi
mei, spine & uepres idest diuerse miserie ascendēt, quan
to magis super omnes domos gaudię, ciuitatis exultanz
tis, scilicet in uarijs delicijs. **E**t Ieremias. ca. xlv. ait. hęc
dicit dñs. **E**cce qs edificauit, scilicet uirtutibus intus, ego
destruo, per tribulatiōes exterius, & quos plantaui, do
nis meis, ego euello, per mortificationē, & tu queris tibi
gaudia? scilicet in peccatis, noli querere quia ecce ego
adducā mala sup omnē carnem idest omēm hominē car
naliter uiuentē. **E**t. xlix. c. **E**cce quibus nō erat iudiciū
ut biberēt calicem dñi idest qui iudicio hoīm putabānt
correctionē per aduersitates demeruisse, bibētes bibēt
idest sustinebūt aduersa, **E**t tu, qui scilicet male uiuis &
pœna dignus es, innocens eris, hoc est sine pœna euas
des, **C**ōcludit, non eris innocens, sed bibens bibes, itaq;
si uides honestum hominē maleficiari, aut incantatis
onibus deo permittente, priuari sanitate corporis, ceter
risq; rebus, aut preter iucantationē multipliciter tribu
lari **C**ogita, **O** si tantę probitatis homo sic a domio pmit
titur hic flagellari, quid mihi fiet alibi, qui male contra
dei & ecclesię suę mandata nunc uiuo, & ex illo timore
cauebis futura mala, de preteritisq; pœnitentiā ages, ut
eterna flagella euadas. **D**emum per flagellationem ius
torum, obstruitur os iniquorum dicentiū, hęc bona pu
to ieiunare, caste uiuere, temperantiā habere, iusticiā
ad omnes seruare, hęc mala, cōtemptum, iniuriā, conz

tumelias, iniustam mei oppressionem mihi illatam, tantum dolorē in corpore sufferre nequeo, prout sancti patres ante me pertulerunt, nō fuerunt ipsi homines sicut ego, hoc quidem dicere non possunt, eo ipso enim quod aduersa semper hic sustinuerūt, cōuincuntur homines fuisse similis naturę nobiscum, si quidē nihil molesti hic fuissent perpessi, posset quis cogitare ipso alterius naturę a nobis fuisse, quia autem molestias passi sunt plures quę nos, euidenter constat ipsos eiusdem naturę homines nobiscum fuisse, unde ex illo capite beatus Iacobus Heliam probare uoluit hominem nobis similem, Cum ait capitulo. x. Helias hō erat, passibilis similis nobis. Et beatus Paulus cum sibi & Barnabę quidam gentiles uidentes miracula eorum, tanquę dijs uolebant uictimas offerre, se esse similes eis homines per aduersitatum tolerantiā probauit di. Viri quid hęc facitis, & nos mortales sumus similes uobis homines, unde & statim ibidem in signū quod passibiles essent & sic homines sicut ceteri, Paulus ipse lapidatus fuit, & inter lapides tanquam mortuus est matus relictus. Sic ergo eo ipso quod iusti patiuntur tribulationes, nunc a diabolo nunc a membrīs eiusdem, conuincuntur similis esse naturę homines nobiscum, Quia propter obmutescant impacientes, exuflationesque peccatorum suorum uane inquirentes, tantum de causa sexta.

Septimo admittit deus homines etiam iustos tribulari a malis, sint demones, homines uel alię creature, in satisfactionem pœnarum temporalium, deo pro culpis dimissis debitari, licet enim per cōtritionē uerā, deus dimittat culpam, ita quod peccatorē cōtritū rite, nō uelit amplius punire eternaliter propter delicta sua, ex iusticia tñ exigit quandam pœnam temporalem, pro dimissis culpis ab eodem, nisi tanta sit contritio, quod etiam totam pœnam hęc tpalē tollat. Cū itaque ex misericordia deus pœnitenti dimittit pœnam eternā, & eam cōmutat in tpaalem

*Iusti pœnam
pœnitenti*

oportet q̄ penitens ipse talem penam temporalē hic soluat deo uel alibi. Et quia alibi cum maxima anxietate in purgatorio hæc soluit̄ pena, hinc exclementia deus dulcissimus mittit, hic aduersa & tribulationes, hijs qui peccati debito ab huiusmodi debito absoluantur, facit ergo deus cum suis iustis, quod artifices agunt cū suis rebus materialibus, quibus ad fabricas operac̄ sua utuntur. Aurifaber quippe si aurum habet immūdū, quo decorare uult honoris uasa, ipsum in ignem mittit, donec imundicia tollatur. Et lapicida, lapides ad incorporādū muro ineptos, malleo, ferrisq̄ id quod in eis mōtosum est p̄scindit, sicq̄ politos muro imponit, lignarius faber, lignum curuum, securi aptat ut edificio congruat. Et medicus egroto ut malam atq̄ peccantē ab eo materiā educat, sirupos cōficit amaros & potādos sibi tribuit. Ita deus omnipotens si in suis uidelicet imundicias, p̄ tribulationis ignem, quē mittit purgare conatur, & si quid curui aut inepti in eis cōsiderat, per securim aduersitatis cupit amputare, si materia iam malam peccantē & a uita perpetua ipedientem in illis intuetur, apponit sirupos amaros & relesionis, ut nocens materia eiiciat̄. Igitur qui pati recusat tribulationes presentis uite, recusat purgari, recusat ad regnum aptari, recusat sanari. ideoq̄ non mirū si tāq̄ immūdus & ineptus eiiciatur foras in tenebras exteriores. Et iuste quidem, quā contemnit medicū suum spernit purgatorē suum, abijcit politorē suum, & quidē medicus noster, nos ifirmi eius sumus, faciamus igit̄ quod infirmorū est. Et quid hoc est? Expectare medicinā a medico, eam oblatam pacienter sumere, sicut medici est, cōsiderare quā medicinam porrigat, an sectiōem an uisum, an pillulas, an sirupum. Altissimus deus tanq̄ peritus medicus nouit quid nobis expediat, credamus sibi quantum homini medico. Si homo medicus peritus & expertus, qui tamē fallere & falli potest, dicit tibi egro-

bonum opus instituerit ad dādum robur & efficaciam talibus medijs incantatorū, quę media tam uetus q̄ nouum testamentū reprobant. Igitur uanum & derisione dignum est dicere, q̄ hęc media uim agendi cōsequantur ex officio missę uel cōsimilibus. Pręterea prout Gerson approbat in trigilogo astrologię theologisate, ppositiōe. xxi. Superstitio tanto peior est, quanto ei plura miscentur bona, quoniā unde deberet honorari deus, honoratur diabolus. Tanto etiam maior sacris rebus inferatur iniuria & plus grauescit peccatum, quāto res sacrę & dei cultui ipendēde, usibus applicātur humanis & diabolicis. Vnde res mala est si homines sacramētis ad huiusmodi effectus per hęc media cōsequendos utuntur uel potius abutuntur. Si utunt̄ uenerabili eucharistia ad hęc, iterum peius. Et si cōfitentur prius, confessio hęc est ficta, quia si habetur ppositum maleficiū exequendi iam actu mortaliter peccatur, & ita cōfessio hęc nō mūdat, sed potius aggrauat, siue confitens confiteatur, siue obticeat maleficiū. Et per hęc etiam soluta est replicā maleficarū dicentium, q̄ sic uerba sacramentalia dei magnam habent efficaciam. Nam uirtute illorum substantia panis conuertitur in corpus christi, & substantia uini in sanguinem dñi, cū sacerdos ea profert legitime, ita nostra uerba possūt habere efficaciam agendi huiusmodi effectus supradictos, propter eorum sanctitatē, &c. Errant enim nec uerum dicunt. Nam uerba cōsecrationis non conuertunt substantiā panis in corpus christi, &c., sed solus deus facit huiusmodi cōuersionem, hoc est solus deus facit q̄ substantia panis cessat ibi esse, & loco eius incipit esse corpus eius. Sic uerba baptismatis non infundunt gratiam baptisato, sed solus deus, cum uerba hęc proferuntur a ministro & cętera correquisita ad efficaciam baptismi assunt, & sic de alijs uerbis sacramentorum, ita uerba maleficarum, non operantur effectus

c

sequentes sed diabolus sic assistens suis sacramentis Est tamē magna differentia inter sacramēta dei & demonis Quia sacramētis dei semper assistit deus operādo effectum quē signant cū legitime cōferuntur & suscipiūtur Diabolus autē nō potest semper suis assistere sacramentis, operando semper effectus suos, sed solum quādo deus sibi dat potestātē operando, & admittit pductionem talium effectū, unde non potuit efficere diabolus cini fes ad incantationem magorum in egipto, licet produxerit serpētes, quia deus noluit, ppter quod & ipsi magi dixerunt, digitus dei est hic Exo. viij. Verum quia haec signa sequitur aliquādo (ex operatiōe diaboli eis tanq̄ sacramentis suis assistentis, quātum deus sibi cōcedit) effectus uere, aliquando solum ficte, ideo de hoc notanda est sequens propositio.

Tertia propositio seu ueritas, diabolus ad applicationem mediōrum ab eo institutorū supra in propositione secunda recitatorū, effectus quosdā ibi dictos efficit solum apparenter & ficte, Reliquos uero effectus, quandoq̄ apparēter, quandoq̄ uere, deo tamē pmittente, Patet quia illos effectus, qui naturaliter & peragētia naturalia fieri possunt, bene possunt uere operari demones cū a deo pmittunt. Nā ut Gregorius inqt. xxxiiij. mora. c. xiiij. licet diabolus foelicitatē pdiderit, naturē tñ suę magnitudinem non amisit, cuius adhuc uiribus hūana oīa superāt. Vnde & Iob de eo ait. c. xli. Nō est potestas sup̄ terrā quę cōparetur ei. Primo igit̄ diabolus sua naturalī uirtute pōt q̄dlibet corpus suis uiribus nō in ppor tionatū, localiter mouere de loco ad locū, sicut enim de angelis bonis dicunt Sancti, & Aristoteles. xij. metha. asserit, q̄ per ipsos moueant̄ cōeli. Et Danielis ultimo dic̄, q̄ angelus Abacuch pphetā capillo capitis sui, cū cibo quē messoribus coxerat ceperit, eundē de iudea in Babylonē deduxerit statimq̄ iterū i iudeam restituerit

*ffing michi hanc
de cap. vii. dicit
p. 1. u.*

*stat. dicit q̄n
dicitur tomale.*

Ita angeli mali cum deus permittit possunt magna corpora, ut montes saxa &c, & parua mouere, & talia mira uelocitate de loco ad locū transferrere, sicut aliquādo expertū est, itaq; diabolus pmissus, potest maleficos facile & cito deferre ad loca longinqua, unde cū uere mouent phytonissę ad cellaria, nō fit ex operatione unguēti q̄ liuiuerūt furcam, uel animalia quibus insident. Si em̄ cōtractus ungenti, faceret naturalē uigore huiusmodi motionē rerum tactar; sic quā statim poneret̄ idem unguētum in uasculū, uasculū ipsū cum unguento ad aliū locū discederet, q̄d tamē cōstat esse falsū, Fit ergo hęc motio localis nō uigore ungenti, sed sola demōis operatione. Sic quia lac res corporea est, ideo demō ipsū potest recipere de ubere unius uaccę & occulte applicare ad extrema statū, & sic facere apparentiam, ac si per statū uel manubrium securis mulgeretur. Non aliter sicut totum hominem potest corporaliter mouere, ita si permittitur a deo, potest ingredi corpus humanum, & omnes partes eius corporales & in eis dē facere cōmotiones humorum, unde surgit uel infirmitas uel sanitas, potest & per poros corporis inducere imperceptibiliter humorem subtiliatum postea ingrossare interius eundem, ut sic aliquādo generent̄ in corpore crines aut spinę porcorū & sic de alijs. Sicut autē potest mouere corpora, ita potest impedire cōmotionē corporaliū rerum, unde potest detinere linguam hominis ne moueatur ad prolationē uerborum. Sicut legimus in euangelio factū potest & detinere spiritus uitales in uenis, ne pcedant ad uirilia unde sequit̄ impotentia in uiro ad omnes mulieres uel ad unam & non ad aliam. Insuper quia nouit occultas rerum naturas & actiuitatem earum, ut placet Augustino tertio de trini. capitulo. ix. ideo que per actionē naturalē, rerū naturaliū fieri possunt, pcurare pōt, portando & applicando tales res naturales adinuicem.

c ij

Dyly noster nati 127 + arch'z s. m. d.

lac

crines + spinę
porcorū

Impotentia uerborū

Vnde ipse nouit ex quibus humoribus generetur nix, grando, pluuia, pruina, fulmen, potest tales humores procurare & eos adinuicem cōportare, ut huiusmodi effectus sequatur. Sic potest nobilissima cibaria subito preparare & adducere, sicut paratos alibi subito potest auferre, & ad suos quos uult presentare. Et breuiter, quicquid potest naturali uia per motum seu applicationem rerum naturalium adinuicem naturaliter produci, demō ipse hoc potest procurare, mouendo localiter, seu applicando tales res naturales adinuicem. Et adde in omnibus hijs, si deus sibi permittit. Secundo demōn pmissus potest assumere corpora & in eis apparere, ista tamē corpora nō uiuificat, quia nō unitur eis sicut anima corpori, sed solum assistit illis sicut motor mobili. Et ideo non facit in illis uere operationes uitales sed solum apparēter. Non enim uere comedit, quia cibus ab eo assumptus in tale corpus, non cōuertitur in substantiā illius corporis, licet dentibus masticeat & in stomachum traiciat cibum talem. Nec uere sentiunt demones, in istis corporibus, Nec uere generant, quia semen ab illo corpore diffusū, non est genitū ex digestiōe cibi facta in tali corpore, sed aliunde assumptū seu collectum a uiro uiuēte, & postea proiectum in matricē mulieris cui cōmiscetur, unde pules sequens non est demōnis, sed illius a quo semen coligit. Nec uiuas uoces loquuntur per ista corpora, licet per fractionē aeris, uerba ueris similia uerbis faciant, in istis etiam corporibus aerem attrahūt, oculos & palpebras mouent, ita ut appareant hominibus uiuentes, Qui legit facile id credere habet. Si enim angelus malus pro ut apostolus ait. ij. ad Co. xi. transfigurare se potest in angelum lucis multo plus se potest transformare in quam libet aliam creaturā. Et si ut Sulpitius scribit de sancto Martino, demōn transfigurauit se in similitudinē christi multo fortius dimissus, pōt se transfigurare in quālibet

*quod ad assumptum
deus apparet*

aliam creaturam, nunc in lupum, nunc in catulū, &c, quē
 admodū Athanasius scribit demōes in uarijs figuris ali
 quādo sancto apparuisse. **A**nthonio. **E**t Cirillus in epla
 de obitu sancti Hieronymi recitat, demōnē assumpsisse
 speciem sancti episcopi **S**ilvani & in eadem specie hone
 stam matronā de incōtinētia sollicitasse, legimus quoq;
 de sancto **G**ermano episcopo **A**ntisiodorēsi q; in domo
 quadā in qua hospitabat, in quā spiritus maligni in spe
 cie multarum mulierū eiusdem loci nocte cōuenerunt,
 putabatur a tota familia q; uicinę mulieres sic nocte ad
 cōuiuandū accederēt, ubi hunc errōrē sanctus uir intel
 lexit, uigilauit donec spiritus mali ī forma p̄dictarum
 mulierum accederent, illis autē demōnibus sic cōpa
 rentibus, mandauit uir sanctus quatenus ibi manerent
 donec omnes uicinę mulieres in quarum formis appa
 ruerant, in domibus suis inuentę fuerunt, **S**ic adhuc ho
 die ad diffamādum hominem innocētem, potest in eius
 specie assumpta apparere & ea operari ratōe cuius ma
 lam famam icidat unde capiatur, torqueatur, &c, **V**nde
 potest apparere insidens uaccę in specie mulieris hone
 ste ut eadem postea de maleficio accusetur, sicut potest
 assumere corpus conforme corpori phytonis, & in eo
 dem accedere iumenta, uel pueros aliorum, eademq; tā
 gere, & postea infirma facere, etiam usq; ad mortem, sic
 potest pueros in cunis iacentes auferre, & se in corpore
 assumpto in eorum locum reponere, & non contentari
 postea in quattuor uel sex nutricibus, sicut aliquādo ac
 cidit. **S**ic dum demōn putatur adducere ad luxuriosum
 mulierem amatam, ipse demōn potest assumere corpus
 simile corpori amate & in tali apud amantem cōparere
 eademq; pati & facere, quę mulier uera pateretur face
 retq; si adesset, **S**ic legimus in uita sancti Ipoliti factum
 cuidam bubulco monacho effecto, quem demōn in spe
 cie mulieris uehementer uexabat, tandē ille monachus

c iij

accepta stola sacerdotali, cinxit cum ea collum demōis
sic apparentis, aufugit demon, & cadaver foetidissimum
quod assumpserat ibi reliquit, ita hodie fieri potest ut
cum quis putat se cōdormire mulieri contra deū amat
te, condormiat foetidissimo cadaveri atq; demoni. Quo
modo autē demon possit exercere actum carnis uel eun-
dem pati in corpore assumpto, facile cōijci potest ex hijs
quę de generatiōe supra imediate dicta sunt. Sicut em̄
potest ab alio uiro colligere semen & cōseruare, quantū
deus permittit in sua naturali dispositone, & postea uasi
mulieris infundere, unde sequi potest generatio prolis,
ita apparēdo in corpore muliebri, potest formare uascu-
lum sexui fœmineo debitum, ac calefacere ipsum, & p
ut sibi a deo permittitur, in ipsum quoq; recipere semē
decisum a uiro, quāuis in tali corpore demōis, non fiat
generatio prolis ex semine in ipsum assumpto ex causa
dicta, quia tale corpus nō est uiuum, Sic quoq; est de so-
cijs Diomedis prout placet Augustino. xvij. de ci. de. c.
xviii. Nam ipsi uere submersi fuerunt in aquis & sic uer-
re mortui, sed diabolus aliunde adduxit uolucres, uel
forte ipse species illarū assumpsit & statim illis submers-
is, in specie harum auium uolauit de flumine, unde cre-
derent uidentes, submersos fuisse in aues cōuersos, plu-
ra possent hic cōsimilia recitari, sed hęc sufficiant p
ma parte propositionis nostræ, quomodo scilicet dia-
bolus aliquando uere faciat illos effectus supra recita-
tos ad media a suis ministris applicata. **D**icitur autem se-
cundo in ppositione, qd quosdam effectus faciat aliquā-
do diabolus apparenter, aliquādo uere quosdam uero
solum apparenter, licet enim posset demon, dū permit-
teretur assumere speciem multorum equitum, & in spe-
cie talium in campo cōparere, & posset ipse portare tra-
bem gallo impositam, sepius tamen hoc fit solum decep-
torie & apparenter, gallus enim qui iudicatur deferre

Diomedis p

Diomedis p

trabem defert exilem calamum, & ubi putatur esse ma-
gnus exercitus ibi uix est homo unus, imo nullus nisi in
cantator & uidentes maleficium huiusmodi, Allos autē
effectus solum apparenter facit demon, & nunq̄ uere q̄
nature facultatem excedunt, quemadmodū est resuscitā-
tare uere mortuum, a natuuitate cecum subito illumina-
re, aut unam creaturā totam, in aliam transmutare, pene-
tratōes dimensionū facere, & corpus humanū per aliud
corpus, puta ianuam, ualuā, uel alia, illesū deducere, hęc
enim soli deo propter infinitā suam potentiam conueni-
unt, unde si apparet q̄ tales effectus faciat, non facit eos
uere, sed solum apparenter, Sic dici potest probabilius
ut uideatur ad id quod legitur. i. Regum. xxviii. de samu-
ele, quomodo scilicet fuerit resuscitatus per phytonissā
& responsa ueritatis dederit Sauli, uentura quoq̄ denū-
ciauerit, q̄ non fuerit uera suscitatio Samuelis, sed ma-
ligni spiritus apparuerit in eius effigie, Si em̄ diabolus
potest se trāfigurare in angelū lucis, multo magis deo
permittente, potuit se transformare in similitudinē Sa-
muelis. Et ad hoc uideatur declinare Augustius in. c. nec
mirum, xxvi. q. v. Quamuis alij sint modi dicendi, prout
pulchre recitat Nicolaus de lyra primo Regum. xviii.
Sic potest dici quod diabolus ad incantationem mago-
rum, nō cōuenterit uere uirgas eorum in ueros serpen-
tes, sed fuerit solum apprensus fantasia, propter motio-
nem fantasmatū in fantasia Pharaonis & circumstanti-
um famulorum, uel potuit fieri ut proiectis uirgis mago-
rum, diabolus eas inperceptibiliter abstulerit, & serpe-
tes inperceptibiliter aliunde apportatos in locum uir-
garum supposuerit, mira sua celeritate, Sic solum appa-
renter & non uere, socij Vlixis fuerunt mutati in por-
cos, Et arcades in lupos, Et uirgo in equam, &c. Et cibi
in colonia sororibus penitentibus appositi, cōuersi in ra-
nas, araneas &c, Sic cum phytonissę dicunt, se deductas

c iij

*In ly q̄ nō p̄cedit
q̄ dicitur p̄cedit nō
p̄cedit*

*Primum p̄cedit
secundo*

voluptas sony

primo modo

per ianuas clausas ad cellaria, non est ueritas, sed sola appa-
 rentia, Quomodo autem diabolus faciat huiusmodi appa-
 rentias & illusiones pulchre declarat eximius magister
 & preceptor meus **G**abriel in suo secundo. di. viij. q. ij. re-
 ducens huiusmodi illusiones ad tres modos. **P**rimo enim
 facere potest tales apparitiones, per mutationem aliquam
 in obiecto ostendendo uel occultando propter quod illu-
 sus iudicando errat. **P**rimo modo fit illud ut tactum est
 ostendendo, potest enim diabolus formare formas sicut
 potest diuersarum formarum corpora quasi subito formare
 & assumere ut dictum est, formas igitur diuersas a se for-
 matas potest uisui obijcere seu alteri sensui offerre, & il-
 las frequenter mutare, illas autem formas sensus uolens
 nolensque apprehendit, unde siue uelim siue nolim, uideo
 album debito modo sanis oculis & dispositis obiectum. **O**-
 blatum ergo sensui natura apprehendit, nec diabolus il-
 lam uisionem causat in oculo, sed potentia cum obiecto
 per diabolum oblato, nihil enim refert ad ueram & na-
 turalem uisionem causandam a quo obiectum oculis af-
 feratur, nec sic uidentem uisus decipitur circa obiectum
 proprium, quia taliter est obiectum coloratum album uel
 nigrum &c., qualiter iudicat, sed decipitur circa obiectum
 per accidens, cum propter formam talem qualem in re ali-
 qua uel persona esse cognouit, rem aliquam uel perso-
 nam que ibi non est, ibi enim iudicat per fantasiam uel
 magis per intellectum, ut si formam petro similem obijcit
 iudico me uidere petrum, & secundum diuersas forma-
 rum oblationes & mutationes subitas oblate forme, iudi-
 cat semper alia & alia & sic deluditur. **S**ic legitur in be-
 ati **H**iero. epistolari de sancto **H**ilarione diabolum se trans-
 figurasse in personas mulierum nudarum &c. **E**t in mi-
 raculis beati **H**ieronimi, diabolum se transfigurasse in
 personam **S**iluan. **E**t nicetam in personam **S**imonis magi
 ut dicitur in itinerario clementis, **S**ic etiam potest ocul

tare rem obiectam, ut non iudicetur esse presens, uel iudicetur alia, aliquid inter obiectum huiusmodi & organum interponendo, quo totum non uideatur uel inter partem eius magnam uel paruam ut aliqua pars occultetur loco cuius aliquid aliud uideatur quod tamē pars obiecti iudicetur & ita res alia iudicetur. Possset etiā propter uariationem quā causeret in medio uel lumine multipliciter sensum illudere ut aliud iudicaret quā esset in re. Sicut & nunc sensus propter huiusmodi uariationes frequenter decipitur, & si ponerentur species ab obiecto multiplicatae per medium ad organum. Possset iterum multipliciter illudere prohibendo specierū multiplicationē, & sic impediret uisionē, aut species ab alijs obiectis multiplicatas medio ingerendo, si tamē possset conseruari in medio sine obiecto, quod non creditur, alias multipliciter potest species impedire, aut transmutare localiter potest, quod eiusdē rei non uariatē causeret alia & alia uisio. Omnia enim illa per solum motum localem rerum aut specierum efficere possset, & horū modorum aliquo possset reddere hominem inuisibile licet oculis & prospectui presentem, uide ad hoc Augustinū xviij. de ciui. dei, capitulo. xviij. Secūdo modo fieri potest per aliquā mutationem factam circa organum sensus. Nam & humor sanguineus uel uapor igneus descēdens ad oculos, facit res uisas apparere rubeas, & mutatio situs organi, facit rem alibi apparere quā sit. Quādoq; unam rem apparere duas, & ita de alijs, has organi indispositiones potest demon in organo causare per motum localem humorum uaporis uel situs. Et per modicam huiusmodi uariationē circa organum obiectum uel medium uariatur iudicium, & apparet res aliter quā est. Tertio modo potest fieri illusio per mutationem aliam quam factam in specie uel habitu in ipsa potētia aut memoria reseruata uel reseruato, Intelligo autem phabitu

2° modo

3° modo

C V

& speciem derelictum aliquod in potentia cognitiua uel
referuatiua a cognitione habita ad similem cognitionē
motiuam, illudit hoc modo diabolus non imittendo no
uas species, uel fantasmata in potentiam, nisi median
te obiecto de nouo oblato, sed mouēdo species iam ha
bitas. Nam cum fantasmata in existentia offeruntur for
ti oblatione uirtuti interiori & cum uirtus interior forti
ter illis intēdit similitudo rei uidetur esse ueritas. Quod
manifestum est in frenetico propter ascensum fumosita
tum ad cerebrum ex modica occasione exteriori, uidet
ei quod uideat uel audiat multa, quę non sunt presentia
Sic per fortem conuersionem intentionis fantasma uis
detur ueritas, etiā in uigilia. Sic beatus Augustinus ex
emplificat ut recitat sanctus Bonauentura quod quidā
tanta conuersione cogitabat cuiusdam mulieris imagi
nem q̄ ei carnaliter cōmisceri uidebatur etiam uigilan
do, & sicut in somnio uidetur dormiēti, q̄ uideat audiat
& sentiat multa in ueritate, cum species seu fantasmata
mota ueniūt ad organa sensuū, sic dēmon in uigilante
potest fantasmata & species seu habitus mouere. ipsiq̄
p̄sentare potentię cognitiuę, & p̄ hoc imaginationē ad
eas cōuerrere & per imissionem fumorum spiritus anis
males imutare, & fantasmata diuersimode uariare ac in
tentiōi offerre & facere diuersa homini apparere, unde
in uigilante pōt species asini in memoria cōtētas, ita for
titer cōmouere & easdē p̄ntare potentię cognitiuę q̄ ni
hil iudicat se cognoscere nisi asinos, sic pōt species uiri
prius uisi, aut mulieris, ita uehemēter p̄ntare uirtuti in
teriori q̄ nihil aliud pōt cogitare, nisi de tali uiro aut mu
liere. Declaratis aut̄ utcūq̄ modis & effectibus, in q̄bus
diabolus suis assistit sacramentis quantū a deo p̄mittit,
uidendum est, cur deus diabolo tantā potestātē ad tan
tos effectus p̄ducendos, tribuat, cur ad istos faciendos
sibi cōsentiat, & coogetur, Et in primis dico, q̄ om̄ipotēs

Cur deus tantam potestatem diabolo tribuat

21
deus iuste hec permittat, licet homo mortalis distincte
& particulariter de singulis rationem assignare non pos-
sit, Vñ dico in primis cū Augustino. iij. de trinitate. c. x. quæ-
admodū hec faciant angeli uel potius deus & quantum
fieri uelit per angelos suos, & quantum fieri uelit etiam per
angelos malos siue sinendo siue iubendo siue cogendo
ex occulta sede altissimi imperij sui, nec oculorum acie
penetrare, nec fiducia rationis enucleare, nec proectu
mentis comprehendere ualeo, ut tam certus hinc loquar
ad omnia quæ de his rebus inquiri possunt quā si essem
angelus aut propheta aut apostolus, Cogitationes em mor-
talium timide & incerte prouidentie nostre sunt ait scri-
ptura Sapientie. ix. Preterea si difficile estimamus quæ in
terra sunt ut dicitur ibidem & quæ in prospectu sunt in
uenimus cū labore, quæ in cœlis sunt quis inuestigabit, Et si
apostolus Paulus raptus in tertium cœlum noluit se intrare
de assignatione rationis in multis effectibus, quæ in his
sunt inferioribus, sed cū admiratione exclamauit dei. O
altitudo diuitiarum sapientie aut scientie dei, quæ incompre-
hensibilia sunt iudicia eius & inuestigabiles uie eius, quæ
em cognouit sensum domini, aut quis consiliarius eius
fuit? ad rom. Quis tantum sibi confidet, quæ uelit certam assigna-
re causam, cur deus nunc hoc nunc illud diabolo aut alte-
ri creature operari concedat, Dico secundo, quæ homo mi-
rari non debet, si dominus deus diabolo aut malo homini po-
testatem det ut ledat homines innocentes in corpore seu rebus
cum malefici suis utuntur incantationibus, Nam ex euidente
habemus scripture testimonio, diabolum per se hoc est
sine medio maleficorum uexasse & lesisse, imo aliquan-
do occidisse homines deo tamen permittente, Lege euan-
gelium & uidebis homines a demonibus obsessos & male ab
eis de uexatos fuisse & inde in ignem & aquam tales cecidisse
se, sed a domino liberatos fuisse, Matthei. xviij. de quibus tamen peccatis
quibus hec demeruerint non legimus, sic fert sanctum Anto.

a demonibus fuisse grauiter uulneratum, Et Iob constat a demone pessimo uulnere fuisse percussum, Vnde sicut sanctissimū Ioannem baptistam ad petitionē incestuose meretricis permisit decollari ab Herode, non ab re est etiam iustū hominē si ad practicam maleficorū cōcedat ledi in corpore seu rebus a demonibus, Vtrū autem diabolo nō ledente homines, ad incantationes maleficarū nihilominus sequeretur lesio illa, a deo solo uel alia creatura, respondeat qui cōsiliarius dei sit, hoc dico si nullus maleficus esset in terra, diabolus uoluntatem perdendi omnes hoīes fideles nihilominus haberet & si sibi dare executionē a deo illius male uoluntatis, nullus fidelium per diem uiueret, sed siue deus det sibi facultatē exequendi malam suam uolūtatem, cum incantatores sua exercēt maleficia, & utrum non daret diabolo facultatem ledendi homines, si malefici sua maleficia omitterēt, nemo nisi ex speciali reuelatione dicere potest. Verum licet distincte cuiuslibet effectus a demōe uel alia creatura operati, causa diuine permissionis assignari non possit, doctores tamen sancti, precipue Augustinus. vii. capitulo xxxv. de trini. Et Gregorius in prefatione in expositionem super Iob capitulo nono. Et Chryso. i. omelia prima facta in anthiochia priusq; presbiter esset cōstantinopolitanus, generales diuine permissionis causas assignant multas quas hic etiam placet recitare. Harū autem prima, cur scilicet deus diabolo consentiat ut ad maleficia incantatorum huiusmodi effectus operetur. hæc est, ut scilicet fallentur, decipianturq; fallaces & decipi uolentes. Dignum quidem est atq; iustum, ut qui diuinam uoluntatem quam deus in scripturis, salutaribus preceptis, monitis & consilijs nobis ad nostrā salutē manifestauit a peritis & legē domi itelligētibus audire, atq; addiscere possēt, sed eandē inuestigare dissimulāt eorū informationē audire cōtēnunt, plus istis uanitatibus maleficorū

quod in die iudicij

quam sacris eruditionibus ecclesie & doctorum eiusdem credunt, firmiterque stultitiam uetularum, quam uerbis sanctarum scripturarum adherent. cum tota auaritate uanis curiositatibus intendunt, sicque se sponte uilissimis spiritibus captiuos offerunt, dominum cui per suorum mandatorum obseruationem subditi esse deberent, relinquentes. **A** diabolo quoque totius humani generis hoste auxilia querunt, omnium saluatore dimisso, dignum inquit & iustum est ut per missum dei in manibus diaboli eiusque erroribus ac seductionibus relinquantur, tantoque firmiter sibi adhereant ad damnationis sue cumulam, tanto denique in erroribus quos sponte eligunt, amplius confirmantur, quanto ea que per huiusmodi maleficia nequiter assequi desiderant, adipiscuntur, denturque in reprobum sensum, & cum deum quem per fidem cognouerunt, non glorificantur, sed euauerunt in cogitationibus suis, insipienter fiat cor eorum. **Q**uid enim iustius quam ut is qui sponte deserit ueritatem. eligit autem falsitatem & mendaciam, a mendatio fallatur, & in falsitate pereat. **E**xemplo regis **Ochozias** qui contemptis prophetis domini, auxilium & consilium quesitum in sua infirmitate ab **Idolis**, unde dominus dixit sibi per **Heliã**, **N**unquid non est deus in **Israël** ut eatis ad consulendum **Beelzebub** in **accaron**, quamobrem hec dicit dominus **D**e lectulo super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris. **iiij. Regum. i.** **S**imile recitat cancellarius **parisiensis** **Ioannes de Gersona** in tractatu contra superstitiosam obseruationem dicitur in fine, de quodam principe qui tempore huiusmodi maleficis utebatur, & dum sibi psuaderetur ut a sapientibus quereret consilium, utrum licite essent superstitiones istas quas exercebat, & quibus fidem dedit respondisse fertur. **C**ur inquirerem a talibus, scio enim quod disconsulerent mihi, ego tamen sic agere & sic credere penitus disposui nec omittam. **S**ed quid iusto dei iudicio actum sit, attendite, in hoc errore positus, repentina morte perijt, sicque in

227

uanitate quã elegit in sui damnationẽ hinc discessit, unde uniuersi agnoscere potuerunt, quẽ uere ppheta diceret, **O**disti obseruantes uanitates superuacue, **E**t per hoc habetur responsio danda simplicibus, cum sic argumentantur. **E**cce dolui dentes, oculos, furto per didi pecuniam meam accessi maleficũ, ptulit quedã carniua sup dẽtes, oculos. appendit cedula ad collũ meum, ostendit mihi pecuniã &c. cur non credam sibi, cur non utar auxilio suo, si deo tantum displiceret nõ sineret effectus istos sequi ad media incantatorum &c. **D**ico quod dñs deus propter tuum demeritum admittit diabolo huiusmodi effectuum operationem, ut quia contra dei preceptum queris sanitatẽ a diabolo, & scire ea tali uia q̃ non competit scire a diabolo sanitatẽ, & petita ad uota cõsequaris, ut sic fortius laqueis diaboli astringaris, & dum a diabolo sanitatẽ contra deũ queris, in egritudinẽ atq; mortem eternã ducaris, prout ait Augustinus in. c. Qui sine saluatore xxvi. q. ij. Dum quoq; pecuniam tuam ab incantatore recipis, animã & corpus in eternum perdas fiatq; & tibi sicut egyptijs, q̃ plus crediderunt magis suis quã seruis domini Moyse & Aaron, hinc deus diabolo cõcessit ut oĩa (minimo dempto) faceret ad incantationẽ magorũ quẽ fecerũt signa Moyse & Aaron, hinc factũ est, ut in errore quẽ ipsi elegerũt amplius cõfirmarẽtur. Hanc rationẽ pulchre tangit Augustinus, & habet in. c. nec mirũ. xxvi. q. v. ubi ita dicit, hæc potestas ideo datur demõibus, ut puerfos hoies sibi aptent, hoc est prauos hoies seducãt, illos scilicet q̃ spernũt ueritatẽ & credunt mēdatio, Et iuxta Pauli sententiã. C. i. ad Thimo. iij. & iij. capitulis. Sanam doctrinã non ferunt, sed ad sua desideria coaceruabunt sibi mg̃ros pruriẽtes auribus & a ueritate quidẽ auditũ auertũt ad fabulas aut cõuertunt onerati pctis, ducentẽ uarijs desiderijs semp distãtes & nõ q̃ ad sciẽtiã ueritatis pmanẽtes, quẽ admodũ aut iam bres & mãbres restiterũt Moyse, ita & isti resistunt uerit

tati, homines corrupti mente, reprobi circa fidem, sed ultra non proficient, insipientia eorum manifesta erit omnibus, sicut & illorum fuit, hec ille. Eandem autem Augustini mentem tenuit Cancellarius parisiensis in tractatu, contra superstitionem cuiusdam medici conclusionem. vi. ita dicit. Sicut uera & christiana fides, mirabilia operatur in bene credentibus, sic & falsa & mala credulitas deo permittente euentus malos interdum operatur, uel potius demeretur, quod experimur quotidie in male credulis, quos ita deus punit propter malam fidem, imo dum cognoscit eos adherere uanis obferuantibus, permittit aliquos euentus contingere, et ita eos plus consequenter firmari in tali opinione ut maior fiat cecitas eorum, & in laqueum cadant quem sibi fecerunt, hec causa prima respicit incantatores & querentes eorum auxilia seu consilia. **S**ecunda causa propter quam deus concedit diabolo potestatem assistendi suis medijs a maleficis exhibitis & opandi effectum ab eisdem maleficis operatur, est probatio fidelium, quales fide atque dilectionem habeant ad deum, & eius precepta. **T**este enim Chrysostomo. i. ome. i. ubi supra, Amantissimus est nunc ab his qui amato complacent abstinere, mollis & ignauus statim ex primo impetu concidet, uehementissimus autem si millies interpellat, tanto magis instabit, quanto magis repellitur. Sic qui magne & fortis fidei ad deum est, fide non relinquit quantumcumque grauius stimulet. **C**um igitur lesionem passus es, in corpore uel rebus, sit a diabolo uel homine malo uisus, quomodo alij consilio lesi, liberationem consecuti sunt per maleficium incantatorum. **E**xempli gratia, infirmus es, claudus factus es, perdidisti nummos, &c., egrotare incipiunt pecora tua &c. **V**ides ex aduerso, quod alij consilio infirmi, claudi &c., maleficos accesserunt, eorum consilia & media assumpserunt inde sanati sunt, nummos receperunt &c., si propterea & tu eosdem accedis maleficos, secundum eorum consilia danata agis, iam constat quod fide contra dei & ecclesie sue precepta ad deum non habes necque dilectionem imo sanctitatem pecuniam, quam per maleficos consequi laboras plus deo

diligis, & cū propter illa cōsequenda a deo recedis plus
quoq; a diabolo & eius ministro quā a deo solationem
queris, ad deum fidem nō habes, qua credere debes, ip
sum solum esse uerum salutis dominū. Si uero non ob
stante, q; ceteri simili defectu tecum laborantes a malefi
cis curati sint. tu maleficos non accedis, eorum consilia
non queris, eorum media ideo abhorres, quia deus tibi
hec inhibuit, & potius eligis uiuere cum obseruātia mā
datorum dei in egestate & egritudine, quā cōtra deum
in diuitijs & sanitatis uoluptate. Iam cōstat, iam ad lucē
deductum est, iam probatus es, & in pbatione inuentus
q; ueram in deū fidem atq; dilectionē habeas, unde eter
na uita dignus sis, hanc causam diuine promissionis assi
gnat scriptura sacra Deu. xiiij. ita dī. Si surrexerit in mez
dio tui pphetes, aut qui somniū se uidisse dicat & p dixe
rit signum atq; portētū, & euenerit quod locutus est. et
dixerit eamus & sequamur deos alienos, nō audies uer
ba prophetę huius aut somiatoris, Cur? quia tentat uos
dominus deus ut palam fuit an diligatis eum an non in
toto corde uestro, & in tota anima uestra, dominū deum
sequimini & ipsum timete, mandata illius custodite, &
audite uocē eius, ipsi seruietis, ipsi adheretis. Prophe
ta autem ille aut fictor somnior; interficietur, quia locu
tus est ut auerteret uos a domino deo uō. Ecce expres
se interdicat dominus audire doctrinam falsorū prophe
tarum (cuiusmodi sunt malefici) Nec imitanda est eorū
informatio ut contra deum agatur, etiam si euenerit qd
ipsi futurum dixerint, quia hoc admittit dominus deus
ut palam fiat si diligatur ipse, an ne. Et per hoc patet pri
mo ius ciuile, in. l. eorū. C. de male. & principes secula
res errare, cum pmittunt & non prohibent illos malefi
cos, qui non nocent sed suis maleficijs (ut dicunt) curant
homines seu pecora, quia hec curatio corporum, induz
cit perpetuā mortē animarū, auertitq; fideles a deo suo,

Cur?

uinam a quo expectatur effectus licitum erit. Notanter
autem pensandum est quod dixi, ut scilicet a solo deo li-
berationis effectus expectetur. Non enim credendum
est quod uerba prolata, uel aqua benedicta, cereus ardens
& similia inducant sanitatem, fugatis demonibus, sed so-
lus deus per orationem, uerba & alia inuocatus, fugat de-
monia. Ideo a solo deo expectandus effectus est ille libera-
tionis per talia media non prohibita, nec mali speciem habentia
& in eius laudem gloriamque ordinata, ab ipso quesitus.
Recte enim sicut ambulans, habens signum regis, liber
est ab hostibus, non quia signum quod defert, securita-
tem preestet aut hostes fuget, sed potentia regis, hanc se-
curitatem reddit ita homini licita media non sua uirtute
fugant demones & ab eisdem liberant, sed dei omnipo-
tens uirtus que per talia media ueneratur atque colitur, fu-
gat & liberat, a maleficijs prout pulchre diffinit. **V**uilhel-
mus parisiensis, in de fide & legibus, & tantum de reme-
dijs in generali.

Ex illis tanquam fundamento communi, plura nunc possunt
contra maleficia colligi remedia specialia, inter que pri-
mum est ut maleficiatus seu incantatus ueram assumat
penitentiam, contritionem habeat sinceram de peccatis, pur-
gam de eisdem faciat confessionem ac sese in satisfactorijs
operibus, puta oratione, elemosinis & ieiunijs ceterisque
bonis actionibus exerceat. Recte enim sicut in corporali
infirmirate ut abijciatur, primam huius infirmitatis cau-
sam expellere necesse est, Egritudinis enim causa refe-
cta, simul eijcietur & egritudo ipsa, ita in proposito si homo
(sicut sepiissime fit) propter peccata sua a deo misericor-
diter datur in manus diaboli, uel mali hominis aut alte-
rius creature, ut eum ledat in corpore uel rebus, quatenus
huiusmodi lesionibus tanquam flagellis agatur a ma-
lis ad bona recognoscatque se contra deum aliquando male egis-
se, qui nunc ab eo exposcat satisfactionem modo supra dicto

f

Si a talibus flagellis liberari cupit, in primis amoueat illos
 lorū flagellorū causam id est peccatū, amoueat inq[ue] cor
 de p[en]itendo, ore cōfitendo, opereq[ue] satisfaciēdo, Cau
 sa em̄ illa amota, amouebūtur & flagella ipsa. Hanc me
 dicinam dedit dñs ip̄e Matth. ix. cum paralitico ad eum
 ducto dixit Confide fili remittūtur tibi peccata tua. q. d.
 Infirmetas hęc corporalis est propter infirmitatē anime
 id est p[ro]pter peccata tua. ego autem nunc remitto tibi
 peccata hęc, confide ergo, quia causa infirmitatis expul
 sa, statim sanitatē cōsequeris. Huiusmodi remediū om
 nes prophete Iudeos docuerunt, cum ipsos fame, peste,
 uel gladio a domino percussos, ad p[en]itentia[m] uiteq[ue] emē
 dationē induxerunt prout clare patet discurrendo p[er] to
 tum biblię textum, Tangitur & hęc contra maleficia cu
 ra in. c. si perfortiarias. xxxiiij. q. i. ubi ita dicitur, hortan
 di sunt quibus ista eueniunt, ut corde contrito & spiritu
 humiliato deo & sacerdoti de omnibus peccatis suis, pur
 ram cōfessionem faciant p[er]fusus lacrimis & largioribus
 elemosinis & orationibus atq[ue] ieiunijs dño satisfaciant.
 ¶ Secundum remediū p[ro]ut innuitur in dicto. c. si perforti
 arias, est assumere exorcismos, & cetera sacramentalia,
 que ad effugandos demones ab ecclia instinctu spiritus
 sancti instituta sunt, inter q[ue] primū est aqua benedicta, q[ue]
 ad hunc finem diebus consecratur dñicis, de hac ut bo
 nam habeatis informationē sciatisq[ue] ad quid & quomo
 do hac uti debeatis, in primis considerandū uobis est, q[uo]d
 ex quo primus homo creatus fuit, ut deo secundū om
 nes uires suas subesset atq[ue] seruiret, propter quod & to
 tus mundus in sui seruitutem sibi datus est, cum deo in
 obdiens fuit, iuste a deo derelictus fuit sicq[ue] in potestate
 diaboli relictus, non solum quo ad se, sed etiam quo ad
 omnia que in usum hominis ueniunt in ip[s]ius nocumē
 tum, ut uult. b. ¶ Thomas in, iij. di. vi. q. ultima. In cuius si
 gnum quia nulla est conuentio christi ad belial, ut dicit

27 27 ¶

Apostolus. ij. Cor. vi. quando cūq; aliquid sanctificandū
est ad cultum diuinū, prius exorcisatur, ut liberatū a po
testate diaboli, qua illud in nocentū homini assume
re poterat, deo cōsecratur, ut patet in benedictiōe aque
salis, palmarū, fontis, similiter & hominis baptis
sandi & ceterorū, quia autē diabolus conat nocere homi
ni quadrupliciter in genere. **N**ititur em̄ primo hominē
impedire in salute sua & hoc malis suggestiōibus, fantas
ticis & uarijs illusionibus & spiritalibus tentatiōibus
ut peccatis irretiat. **S**ecundo peccatorū uinculis quibus
tenet p se illaqueatos. **T**ertio nititur t̄paliē nocere ho
mini corporalibus egritudinibus. **E**t quarto sterilitatibus
rerum externarū uictui ac p̄pagatiōi necessariarū. **I**deo
contra has dēmonis malicias, inter alia plura remedia, q̄
dominus (misertus humane infirmitati potestati diabol
licę traditę & iustissime relicte) misericorditer contulit.
Etia aquam benedictā i ecclesia sua esse disposuit ut sua
aspersiōe a corporibus, locis, rebus aspersis, diabolus cū
omnibus suis nequitia, insidijs, illusionibus ac uexatiōe
fugetur, quo ad primum, peccatorū p̄sertim uenialiu
remissio daretur, illa enim homo nō omnino cauere po
test insidiante diabolo. **S**ecus de mortalibus & iō morta
lia fortiorem exigunt medicinā, infirmitates enim cor
porales & aeris infectio illum inducentes, quatenus di
aboli machinatione inductę sunt curentur, quo ad ter
tium, & sterilitas tam prolis quā terrę nascentium longi
us propellatur. **E**x quibus sequitur congrua dispositio,
purgatio, & sanctificatio ad dei cultum & sacramentorū
susceptiōē, quo ad duo prima, & tranquillitas cor
poris atq; fecunditas tam rerum q̄ prolis quo ad ultis
maduo. **V**n etiam patet q̄ cōtra incantationes & male
ficia diaboli plurimum ualet aspersio aque benedictę.
Quod hęc omnia ita sint patet ex decreto **A**lexandri
pape & orōne ecclę, quā facit in benedictiōe illius aque
f ij

*Liber Sacerdotum
de h. ad hanc*

et hanc

Nā alexāder papa quitus a beato Petro iſtitutus, qui ſe
dit anno domini. lxxxiiij. ita ait ut habetur de cōſe. di. iij.
in. c. aquā. Aquam ſale aſperſam populis benedicimus,
ut ea cuncti aſperſi ſanctificent, & purificentur, quod &
omnibus ſacerdotibus faciendum eſſe mandamus. Nam
ſi cinis uituli aſperſus, populū ſanctificabat atq; munda
bat, ſcilicet a uēialibus ſcđm glo. Leui. xix. Multo magis
aqua ſale aſperſa diuinisq; precibus ſacrata populū ſan
ctificat atq; mundat ſcilicet a uenialibus, cum ſcilicet ſu
mitur tali intentione ut ſibi remittant tālia uenialia pec
cata, ſecundum Petrum de palu. in. iij. di. xvi. q. i. ſequit
tur. Et ſi ſale aſperſa per heliſeū, ut habetur. iij. Regū. ij.
ſterilitas aque ſanata eſt, quāto magis diuinis precibus
ſacratus, ſal ſterilitatē aufert rerum humanarū, & coin
quinatos ſanctificat & purgat, & cetera bona multipli
cat & inſidias diaboli auertit & a fantaſmatis uerſutis
homīes defendit. Ecce expreſſe utilitas aque benedicte
in mundādo a uenialibus in ablatiōe ſterilitatis rerū hu
manarū, auerſione inſidiarū diaboli & multiplicatione
ceterorū bonorum. Ad idem eſt oratio ecclē in benedi
ctiōe illius aque. Sic enim orat eccleſia. Deus qui ad ſa
lutem humani generis, maxia queq; ſacramēta in aqua
rum ſubſtantia cōdidisti, adefte propitiū inuocationi
bus noſtris, & elemento huic multimodis purificationi
bus pparato, uirtutē tuę benedictionis infunde, ut crea
tura myſterijs tuis ſeruiēs, ad abijciendos demōes mor
boſq; pellendos diuinę gratię ſumāt effectum, ut quic
quid in domibus uel in locis fidelium hęc unda reſperſe
rit, careat omni immūdicia liberetur a noxia, non illi re
ſideat ſpiritus peſtilens, nō aura corrumpens, deſcēdāt
omnes inſidię latentis inimici, & ſi quid eſt quod aut in
columitati inhabitantiū inuidet aut quietē aſperſōe hu
ius aque effugiat ut ſalubritas per inuocationem ſancti
nominis tui expetita, ab oībus ſit pugnatiōibus defen

sa Et in alia oratione super aquam & sal comixta dicitur
Te supplices deprecamur ut hac creaturam salis & aquae
dignanter accipias, benignus illustres, pietatis tuae mo-
re sanctifices ut ubicumque fuerit aspersa per inuocatio-
nem sancti nominis tui, omnis infestatio imundi spiritus
abijciatur, terrorque ueneni serpentis procul pellatur,
& praesentia sancti spiritus nobis tuam misericordiam pas-
centibus ubique adesse dignetur. **E**cce quid petit a spon-
so suo deo sancta ecclesia in benedictione huius aquae. **E**x
illo patet expresse. **P**rimo quod aqua benedicta & cetera ab
ecclesia instituta, non sunt ab ecclesia contemnenda, licet non
sint sacramenta, nec habeant efficaciam ex opere operato,
quia effectum habent non solum ex merito & fide utentis
sed ecclesiae totius. **V**nde sicut non est parui pendenda fi-
des, meritum, & oratio totius ecclesiae, sic nec ab ea insti-
tuta. & quanto plus ualet meritum & fides totius eccle-
siae quam unius personae; tanto cerimonie uniuersalis eccle-
siae praecellunt deuotionem singulorum. **M**ens est Pe-
tri de palu. in. iij. di. ij. q. i. ar. ij. **P**atet secundo quod utile est
christianum est, & intentione ecclesiae consonum, frequenter
aspergere aqua benedicta, ne dum homines & corporis
membra, sed & habitacula, cubilia, lectos & huiusmodi
imo cibos & indumenta & uniuersa homini seruitia, ut
sicut in hijs omnibus homini infestus est diabolus, ita ab
omnibus congruis ecclesiae remedijs arceatur, nec mirum
quia si propter hoc, iam sacrata loca asperguntur, ut eccle-
siae, cimiteria, altaria, reliquaria & uenerabilis eucharis-
tiae promptuarium, ut coerceatur malignus, ne impediatur
deuotione orantium, quanto magis ad eundem finem
aspergenda sunt habitacula non sacrata. **P**atet tertio quod si-
deles non sunt prohibendi nec reprehendendi qui infir-
ma corporis sui membra tumores uel uulnera, aqua be-
nedicta aspergunt, uel humectant, pro acquirenda citius
sanitate, diaboli fugatis insidijs. **S**imiliter qui singula
f ij

*Ubi patet
ad p.*

habitationis sue loca usque ad cellaria ac iumentorum stabula cum iumentis aspergunt, Si enim omnibus hijs insidiatur diaboli malicia, cur non per ecclesie remedia hec esset fuganda? dum tamen hec simplici animo fiant nulla superstitione admixta, secus si aliqua superstitio iungeretur, ut quod tali tempore ante ortum solis uel post occasum & non aliter aspersio fiat, aut aqua benedicta de caldario sacerdotis, uel cum tali aspersorio, uel tot uisibus fiat, &c. Sic non spes in aquam ponatur, quasi ipsa huiusmodi effectus operetur, sed in solum deum & ab ipso expectentur huiusmodi effectus, ad asperisionem aque, super quam nomine totius ecclesie diuinum nomen est inuocatum, & qui deus per totam ecclesiam ut huiusmodi effectus ipse operetur ad illius aque asperisionem est exoratus, quod hec aspersio fiat ad honorem dei, quia scilicet super ipsam aquam nomine ecclesie diuinum nomen est inuocatum. Verum si quis ad honorem dei quia sanctissimum nomen est super aquam inuocatum omittit asperisionem huius aque, ad iumenta uel stabulum eorundem, propter foeditatem aut uilitatem illorum, laudandus est cum centurione qui humiliter domini presentiam a domo repulit, & propter istam deuotionem & reuerentiam ad diuinum nomen quantum utile est, tantam consequitur utilitatem, quantum si asperisionem bona intentione etiam alia faceret.

De Sale.

Tertium remedium est uti sale consecrato, ex intentione supra dicta, Nam sicut aqua benedicta consecratur & in consecratione eius orat ecclesia, ut sparsi liberentur ab insidijs diaboli, ita ex eadem causa orat in consecratione salis, Sic enim petit, immensam clementiam tuam omnipotens eterne deus humiliter imploramus ut hanc creaturam salis, quam in usum humani generis tribuisti benedicere & sanctificare digneris, ut sit omnibus sumentibus salus mentis & corporis, ut quicquid ex eo tactum

uel resperſum fuerit careat omni immūdicia omnīq; im-
pugnatione ſpiritualis nequitie, non ex uirtute ſalis ſed
ex operatione ſolus dei cū ſalus queritur ab eo ſolo, ad
cuius honorem ſal ſuo nomine cōſecratum, in uſum ab
homine ſumit, ut per huiusmodi deuotiōis opus, a deo
ſalus corporis & anime petita obtineatur & hoc meritis
& precibus totius eccleſie ſic fieri ordinantis.

Quartum remediū eſt eo ſine uti candelis in purifica-
tionis feſto beatiffimę uirginis bñdictis, ſic enim in be-
nedictiōe illius cere orat eccleſia, ut in quibuſcūq; locis
accenſa ſiue poſita fuerit, diſcedat diabolus & cōtremi-
ſcat & fugiat pallidus cū omnibus miniſtris ſuis de ha-
bitatiōibus iſtis, nec p̄ſumat amplius inquietare uel illu-
dere ſeruiētib; deo, addens, proinde ſupplices te do-
mine, ut mittas ſanctū angelum tuum Raphaelē, qui
auulſit & repulit a Sara & Thobia demonē mortiferū
eos infeſtātem, qui conterat illum & depellat de cūctis
habitationibus colentiū deum, de baſilicis de omnibus
angulis, de lectulis, de reſectorijs, & de uniuerſis locis
in quibuſcūq; deo famulantes habitant & requieſcunt,
dormiūt aut uigilant, ambulāt, aut cōſiſtunt, nec ualeat
amplius inquietare uel pauorem imittere ſuper illos q̄s
ſancti chriſmatis tui unctiōe feciſti eſſe munitos, deniq;
precatur eccleſia ut omnis plebs que has candelas in
manibus portat ad laudem & honorem dei ſueq; ma-
tris, per interceſſionem ſanctiſſimę marie & per preces
omnium ſanctorum a deo exaudiatur in precibus ſuis,
hic quoque ab ea omnes tenebrę & cęcitas cordis ex-
pellatur, ut in extremo iudicio cum bonis & lucenti-
bus operibus deo occurrant, & ad lumen beatitudi-
nis eterne cum gaudio introducantur, ſicut beata uir-
go hodie cum leticia intulit chriſtum dominum, & Si-
meon cū gaudio eūdē ſuſcepit in manus ſuas, ecce q̄nta
utilitas eſt in debito uſu iſtarum candelarum, ex hijs

Primo patet stulticia, stulticiaq; superbia quorū dā elatorū hominū has candelas non deferentium, quasi nō indigent defensione a demonibus, quasi non petant hic a deo illuminari sua grā, & bonis operibus ut sic perueniāt ad fruitionem eterni luminis. Patet secundo, q; non debent prohiberi fideles qui pia intentione huiusmodi accendūt candelas apud puerperas ad honorem dei & benedictiōe matris suę, quorum nomina sunt super eas inuocata, sicq; sperant q; deus propter istam deuotionem & beata uirgo propter eius reuerentiam in hoc sibi exhibitam, adoptati effectus cōsecutionem assistat, sic ex huiusmodi intentione nō sunt prohibendi fideles ut cū huiusmodi candelis domus suas illustrent, dum modo tamen nulla imisceatur superstitiositas ad dei laudē prorsus non pertinens.

Quintum remediū est uti ramis palmarum & aliarum arborum intentione supra dicta. Sancta enim sponsa christi ecclesia catholica in benedictiōe huiusmodi ramorum, supplicat, ut quicumq; tales ramos laturo sint in hoc seculo, tentamina hostis antiqui superent, ut tāq; uictores cum bonis operibus possint comparare apud deum in finali iudicio, Orat etiam omnipotentē deū, ut loca ad que deportati fuerint, ita sanctificentur q; omnis iniquitas seu illusio demonum abscedat cunctosq; fideles in locis huiusmodi habitantibus dextera dei protegat quos sanguine suo redemit. Vnde patet q; christianum est & consonū ecclesie intentioni, in cubilibus & in omnibus locis habitabilibus, huiusmodi ramos collocare honorifice ad laudem & honorem dei, cuius nomen in benedictiōe eorum inuocatur ad huiusmodi effectus perficiendos. Vnde clar et etiam q; nec prohibendi sunt fideles accendere huiusmodi palmas seu ramos tempore tonitruorum, in quibus sepe miscentur insidie diabolorum, maxime cum ad honorem dei hęc fiant.

Sextum remedium est accendere uel aliquid portare de candelis que circa ignem & cum igne in uigilia pasce consecrantur. Sic enim in benedictione illarum candelarum orat ecclesia ut hoc incensum sit seruis & ancillis dei, munimentum tutelae & defensionis, nec intret hostis in uiscera eorum nec aditum possit habere uel sedere. Petit etiam ut in quocumque loco ex huiusmodi incenso aliquid fuerit deportatum, ibi expulsa diabolice fraudis nequitia, uirtus diuine maiestatis assistat. Et circa hoc remedium inueni quosdam errasse, qui loco illarum candelarum, utuntur cereo pascale. Non enim est ad hoc oratio ecclesie in bene dictione illius cerei, sed ut omnipotens deus in bona pace uelit conseruare suos fideles in lumine sue gratie per futura paschalia festa.

Septimum remedium est uti herbis in die assumptionis beatissime uirginis, consecratis. Sic enim orat in benedictione harum ecclesia deum ut omnibus utentibus sint sanitas anime & corporis, nec solum ab hominibus sed & peccatoribus, qui ex hijs gustauerit expellat omnem putredinem, & omne fantasma diaboli & omnem morbum & omnem pestilentiam, & omnem dolorem. Vnde constat quod fideles possunt cum huiusmodi herbis ad honorem beatissime uirginis marie consecratis, fumigare puerperas & consimilia.

Hec omnia iam dicta remedia non habent efficaciam ex se sed precipue ex institutione & petitione ecclesie sponse christi, cui semper assistit deus, qui eam in suis precibus non repellit, quia spiritu sancto eam regit, Idcirco talibus uti secundum ecclesie ordinationem ne dum licitum est, sed etiam meritorium. Dico secundum ecclesie ordinationem, propter excludere superstitiosas obseruantias in usum talium, & ad includendum debitam intentionem, ita scilicet honorandi deum, ecclesiam & sanctos dei modo supradicto.

g

Octauo & ultimo pro remedio honorabiliter portari aut ad se recipi ea que ad deum & sanctos suos aliquo ordinem habent, diabolus enim adit omnia que ordinem habent ad deum, sanctos & hominum salutem, hinc cum impedire ea non potest fugit, propterea licet ad effugandos demones ex deuotione & honore ad ea que dei sunt uel sanctorum, talia portare aut ad se sumere Sic etenim legimus per contactum sanctarum reliquiarum, aut earundem deosculatorem, aut deportationem uestium, sudariorum baculorum & omnium que ad eos dum in terris uixerunt, pertinebant, similiter uisitatione sepulchrorum eorum, aliquando homines a demonum uexatione liberatos. Sic in euangelio legimus mulierem ex fide & deuotione simbriam christi tangentem sanatam esse, Et baculus Petri Maternum suscitauit. Semicinctia Pauli & sudaria sanitatem multam contulerunt & demones effugauerunt. Act. xix. sic legitur de baculo beati Iacobi & eius sudario, De filis cilicij ac straminibus lectuli sancti Martini, sacco sancti Hieronymi, peplo beate Agathe, & epistola saluatoris missa Abagaro regi, non solum abagarum regem sanauit sed in ciuitate sua edissa hereticos prohibuit, & foris inimicos propulsauit Et epistola beati Martini filiam Arborij prefecti solo tactu a febribus curauit Sicut etiam per contactum euangelij & aliorum deo dicatorum, ut in legenda Andreę de Nicolao sene liberato ab incontinentia per applicationem euangelij ad petrus suum Ex quo etiam mos est sanctam eucharistiam deferre ad loca incendiorum, Cuius ratio haec est, quia ad obtinendum quemcumque effectum a deo, siue sit ad salutem corporis, anime, uel rerum, possunt homines illis uti que ad honorem & reuerentiam dei reduci possunt, per que diuina perfectio protestatur, sic autem fieri potest de omnibus illis que ad deum uel sanctos suos species

*per contactum san-
ctarum reliquiarum
aliquando ho-
mines libera-
tos a uexatione
demonum*

alem ordinem habent, Vnde sicut p̄ncipem honorat ac diligere comprobatur qui in honore habet eius nomē imaginem, uestimentum, literam, seruum, imo canem & illa reuerenter tractat, ita signum dilectiōis est & honoratiōis, & ita uia meritoriē impetratiōis multorū effectuum ea honorabiliter assumere, quę aliquo ordie deum uel sanctos suos respiciunt, Quare licet uti, portare cōtractare res sacras, & benedictas, ceteraq; deū & sanctos respicientia, dummodo ad diuinę laudis protestatiōnem rationabiliter referantur & pietas est in intentione, seruanturq; conditiones supra in principio recitatae unde sic exorta est quędam obseruatiō in quibusdam ecclesijs, q̄ multa contra morbos corporales exhibētur quę ad curandum tales uel p̄seruandum ab eis, nullā habēt naturalem efficaciam sed solus effectus a deo speratur, propter merita sanctorum & piām intentionem utentium, Sicut est aqua sancti Antonij contra morbum ignē, Et potus Ruperti cōtra canes rabidos. Panes Agathe contra incendia, oblationes uiuę factę Valenti no contra epilepsiam, Aqua sancti Petri martyris contra febres. Candelę sancti Blasij collo circumpositę contra dolorem gutturis. Ventilatio patenę contra oculos contra oculorum cęcitatem. Ablutiō calicis infusa infantibus contra dolorem ruminis. Quę omnia, quia uel ad deum aut sanctos pertinent, uel pia intentione ad dei laudem, uel sanctorum referri possunt, cōcurrentibus conditionibus supra dictis assumi possunt, & contra demones, uel infirmitates corporales acceptari, dummodo tamen non spes in illa ponatur, sed effectus a solo deo speretur, propter bonum motum utentis in deum, uel propter suffragia sanctorum, quorum nomina & suffragia in benedictionibus sunt inuocata & in quorū reuerentiā assumūt. Sed diceres ex q̄ ecclesia talia & tam multa instituit pro remedijs contra machinamenta

g ij

diaboli, cur fit ut licet multi eis utantur, multi quippe
omni die recipiunt aquam benedictam, omni dominica
fal consecratum, &c, sed tamen pauci experiuntur illos
effectus propter quorum cōsecutionem ab ecclesia sūt
instituta. Ad solutionem istius scire debetis, q̄ duplicia
in ecclesia sunt remedia contra morbos spirituales & de
monum infestationes. Quędam sunt sacramenta, sicut
baptismus, eucharistia, pœnitentia &c, Er talia sunt ita
efficacia & certa remedia, q̄ ad usum ipsorum legitis
mum sequitur effectus, ppter quem instituta sunt a deo
in quocumq; assumente nō ponente obicem, nec in ip̄o
aliqua alia certa requiritur dispositio, sed sufficit q̄ assu
mit debita intentione a legitime conferente, & non po
nat obicem effectui expectato contrarium, Et talia sunt
omnia sacramenta magna nouę legis, & talis fuit circū
cisio ue. legis. Quicumq; enim debita intentione ea sus
cipit a legitime conferente, intentiōe scilicet hac per hu
iusmodi susceptionem uelle consequi ea, propter que
instituta sunt, & non ponit obicem contrarium illi effe
ctui id est non habet actuale propositum uel complacē
tiam peccati mortalis aut dissensum recipiendi sacramē
tum, ille semper consequitur gratiam, & sic sanitatē ani
mę, etiam si non habeat interius motum bonum interio
rem, sicut declarari potest de infante baptisato. & hęc re
media sic efficacia a deo solo instituta sunt. Alia sunt re
media minora, que dicuntur sacramentalia que non sūt
ita efficacia, nec ita certa, q̄ semper sequat̄ effectus pro
pter quem instituta sunt, cum ab hominibus in usum su
muntur, sed requiritur certa dispositio in ministrante ul
assumente, secūdū meritū, deuotionem, aut motum bo
num interio rem, uel sequitur effectus aliquādo ex me
ra liberalitate donantis dei absq; pacto de assistendo &
operando semper huiusmodi effectum ad assumptionē
illorum. De illorū numero sunt exorcismi, orationes &

sacramentalia, & illa remedia que tam supra dicta sunt,
ut aspersio aque benedictę, contactus reliquiarum, &c.
Ista enim omnia sortiuntur effectum, quandoq; ex me-
ra liberalitate dei, Sicut ẽ oratio peccatoris, de quo Ger-
sonem uide in tractatu de oratiõẽ capitulo. v. Quãdoq;
ex liberalitate dei & dispositione bona & merito susci-
pientis, sic aspersio aque benedictę tollit uenialia ex li-
beralitate dei, & bono motu reuerentię i deum & ad res
diuinas suscipientis illam, ita est de oratione in eccle-
sia dedicata. De hoc Thomas in iij. parte. q. lxxxvij. ar. iij.
Et Richardus in. iij. di. i. q. iij. Quandoq; ex liberalitate
dei & merito sanctorum, sicut cum reliquię sanctorum
tanguntur, sepulchra eorum uisitantur eaq; assumuntur
que aliquem ordinem ad ipsos habent uel habuerunt ses-
cundum corpus uel animam, & que in eorum laudem,
atq; dei referri possunt, propter eorum suffragia & me-
rita ex liberalitate dei effectus multi sequuntur, sanitas
scilicet anime & corporum, expulsio demonũ, &c. Quã-
doq; ex liberalitate dei, & merito personali sacerdotis
qui tanq; minister ordinatus ab ecclesia benedicit uel ex-
orcizat. Quãdoq; ex liberalitate dei & merito & fide to-
tius ecclesię q; hęc instituit & pro consecutione illorum
effectuum exorat, Sic aqua benedicta, exorcismi & ce-
tera supra dicta ab ecclesia instituta, magnã habent effi-
caciã ex merito & fide totius ecclesię instituētis, & de-
um pro consecutiõẽ huiusmodi effectuum in utentibus
pie exorantis, qui & semper eam ad utilitatem exaudit
Nunc ad ppositum dicendum, q; nõ semper sed raro ali-
quando sequitur effectus, ad usum istorum sacramen-
tium & ceterorum que supra in remedijs dicta sunt, uel
primo, quia non est certa dispositio requisita in cõferenti-
bus, suscipientibus, uel utentibus illa que dicta sunt, Aut
secũdo quia illi effectus ppter quos instituta sunt hæc
remedia, nec sunt utiles ecclesię uel personis. Aut tertio

g iij

quia nec necessarij huiusmodi effectus. Sic primo, licet olim multi sani effecti sint ad contactus reliquiarū, aut in inuentione earundem, licet multi sancti dum uiuerent hic miraculose, plures ab infirmitatibus unica ratione liberauerint, non tamen sic fit hodie, licet enim multi tangāt reliquias sanctorum, osculentur & presentes sint illis, non tamen ab infirmitate modo liberantur, licet multi sint sancti & sanctę in terra uiuentes. Rarissime tamen nunc miracula operantur, quia nō est modo necessaria miraculorum operatio, nec congrua. Non necessaria si cut fuit in principio ecclesię, tunc enim ut fides cresceret necesse erat ut miraculis nutrireretur. Modo autem fides sufficienter radicata est & firmata, ideo rigatione miraculorum non indiget, ut ostendit Gregorius Ome. iij. & .xxix. Nec congrua est modo hęc miraculorum operatio, congruit enim ut modo fides nostra habeat meritum, cui continuata miracula non prebent experimentum compleatur q̄ in nobis iam illud ad Thomam dictū beati qui non uiderunt & crediderunt. Sic secundo. Cū dēmonū infestatio aliquando & sepiissime prodest tenetatis, infirmitas corporis, paupertas, aduersitas, diffortunium, &c. frequentissime profunt secundum illud psal mistę. ps. xiiij. multiplicatę sunt infirmitates eorū postea accelerauerunt. Et iterum, in tribulatione dilatasti mihi. Et Ecclesiastici. xxxi. infirmitas grauis sobriam facit animam, licet circa remedia q̄ dicta sunt, puta exorcismi, aqua benedicta &c. nō semper fugant dēmonia, eorumq̄ fantasmata atq̄ maleficia, ceteraq̄ corporis aut rerum incōmoda, sed hęc in utilitatem hominum etiam assumptis remedijs manent. Sic tertio propter indignitatem orantium sepe non exauditur oratio, Sicut Iacobus ait capitulo. iij. petitis & non accipitis eo q̄ male petitis, sicut in concupiscentijs uestris insinuat. Sic ob defectum fidei unde idem ait capitulo primo. postulet autem in fide ni

hil dubitans, sic si nō iuuatur oratio operibus caritatis,
& obseruantia legis, Ideo dicitur Prouer. xxvii. qui de-
clinat aurem suam ne audiat legem, oratio eius erit exe-
crabilis. Et ex his primo patet differentia inter exorcis-
mos & ceremonias ecclesie, & exorcismos & obseruan-
tias incantatorum, quia in primis solum inuocatur no-
men diuinum, nec spes aliqua nisi in solum deum poni-
tur, a quo effectus expectatur, nec admisceat illis aliquid
falsum uel uanum ad dei uel sanctorum honorem non
pertinens. In ceremonijs autem & exorcismis malefico-
rum inseruntur uel quę ad inuocationem demonum pri-
nent, uel falsa aut nō intelligibilia atq; uana, spes quoq;
in alio quā in deo ponit, & effectus a diabolo expectat.
Patet secundo q; huiusmodi remedia ab ecclesia institu-
ta non semper sequitur effectus proter quem ordinata
sunt, ita q; non sunt certa remedia habentia efficaciam ex
opere operato, sicut sacramēta nouę legis, Nam si certa
essent remedia & ex opere operato efficaciam, sicut sacra-
menta, tunc eis assumptis debite, semper sequeretur effe-
ctus, sicut fit in sacramentis & sic spargens aquam bene-
dictam debita intentione, semper fugaret demones & ita
omnes demoniaci liberarentur, omnesq; maleficiati cu-
rarerentur, nullumq; esset maleficium perpetuum, cuius
contrarium constat per dictum. c. si perfortiarias & per
rei euidenciam. Patet tertio q; errant malefici & incanta-
tores asserentes, quicumq; hęc uel illa facit, intellige me-
dia supersticiosa, effectum hunc indubie consequetur. Nā
si non est certitudo effectus respectu illorum quę eccle-
sia uel instituit uel admittit ad consecutionem eius, solis
sacramentis exceptis, multo minor erit certitudo illorū
remediorum quę neq; etiam instituit neq; admittit. Pa-
tet quarto error quorundam de certis ieiunijs orationi-
bus, alijsq; exercitijs, etiam missis certo numero uel titu-
lo celebratis, asserentium, q; sic uel sic dicens, certitudis

g iij

naliter uisitabitur ante mortem, a beata uirgine uel sancta Barbara aut comunione eucharistie consequetur aut infallibiliter ea consequatur que in talibus postulatur, animas una uel plures redimant de purgatorio, aut sic dicentes damnari non possint, uel ad supremum angelorum chorum subleuentur, aut certi peccatores tot uel tot conuertantur, que etiam sub tali titulo mendaciter Apostolis, Gregorio, leoni Pape, uel alijs fide dignis ascribuntur quasi per eos reuelata sint, quod tamen nec ecclesie approbatione nec alio ueridico constat testimonio, imo in multis repugnat ueritati fidei.

Hec de remedijs licitis sufficiant, quod si maleficiatus nullo illorum modorum curari potest seu liberari, non assumat aliud maleficium quo tollere laboret, hoc enim esset inniti auxilio diaboli, quod nullo modo christianum decet, ut supra patuit, sed pacienter ferat manum domini, siue secet siue urat uel per angelum malum, uel hominem malum, aut aliam creaturam. Sic enim lucrabitur immensum pondus celestis glorie. Quod nobis concedere dignetur que regnat deus uerus & sumus, Amen.